

Physic. sed hoc diffusum est in 2. *lib. dislinct. 2. de motu Angeli (a)*
 Et cum probas, quod spiritus est, multiplicaret; negandum esset sequen-
 dum istam viam, immo prius oporteret, quod ipsum haberet in se
 divisibilitatem quantitativam, quia ageret in quantum passum.
 Ad aliud de reflexione luminis a puncto, non cogit: quia in illa reflexione,
 primum agens non est illa lux punctalis: quae tangit corpus,
 a quo fit inflexio, (si tamen lux punctalis esse ibi,) sed est
 ipsum primum objectum; a quo multiplicatur illa lux, Idem enim
 agit in ipsam recta & reflecta, & irada. Unde punctus tangens super-
 ficem speculi, non multiplicat radium reflexum, sed primum lumi-
 nosum, quod usque ad speculum multiplicat lumen suum: illud etiam
 inmediate in ratione causae multiplicat radium reflexum: & ratio
 est, quia agens naturale, ex quo agit secundum ultimum lux pot-
 tentiae; quando impeditur agere secundum illam lineam, quae est ma-
 xime convenientes actioni naturali, puta rectam, quae est brevissima;
 agit secundum eam, secundum quam potest, scilicet secundum line-
 am reflexam. Et haec est ratio, quod non videtur in speculo imago
 ipsa corporis multiplicata usque ad speculum, sed ipsa corpus cu-
 jus est imago.

DISTINCTIO XL

Supra Magister determinavit veritatem de eucharistia, quantum ad
 Sacramentum, & rem Sacramenti & usum ejus: hic determinat
 de consecratione Sacramentali, quae est quasi inceptio Sacramenti,
 & dividitur in duas partes. Primo enim determinat de ipsa consecra-
 tione quantum ad actum consecrationis. Secundo quantum ad matre-
 riam ibi: (*Sub alia autem specie*) prima in duas. Primo determi-
 nat veritatem: secundo excludit errorem; circa hoc ibi: (*Quid-
 dam autem*) secunda pars in tres. Primo determinat de materia
 praecedente & concomitante consecrationem in communi, scilicet
 quare est species alia; & alia ab ipsa specie rei contentae: secundo de
 ipsa in speciali: quantum ad duplicem speciem concurrentem, ibi:
 (*Sed quia sub duplici*) tertio; de quadam specie apponenda alii
 speciei principali, ibi: (*Aqua*). Circa distinctionem istam undeci-
 mam querendum est principaliter de duobus. Primo de conversione,
 vel transubstantiatione. Secundo de materia apta transubstantiationi,
 seu conversioni. Circa primum, primo querendum est de possibili-
 tate. Secundo de actualitate. De possibilitate quero duo. Primo,
 utrum sit possibilis transubstantiatio. Secundo, utrum sit possibile quod-
 libet ens converti in quodcumque?

QUESTIO I.

Utrum transubstantiatio sit possibilis?

AD primum, arguo, quod non; quia transubstantiatio idem est,
 quod mutatio substantiae in substantiam; sed talis mutatio non
 est

est nisi generatio, vel corruptio secundum Philosophum 4. *Physic.* sed
 nec ista, nec illa est transubstantiatio; ergo nec est possibilis transub-
 stantiatio. Secundo quia in omni mutatione aliquid subiectum com-
 mune manet; ex illa definitione mutationis 6. *Physic.* Mutari est ali-
 ter se habere mutis; quam prius (a). Et patet dicentem per omnes
 species mutationis 3. *Physic.* Sed in transubstantiatione nihil
 commune manet; ergo nec est aliqua transubstantiatio, quia non
 potest esse aliquid aliud, quam mutatio; quia non est aliquid
 permanens; nec etiam successiva aliud a moto, & mutatione,
 quia successiva non sunt; nisi motus, & mutatio, tempus; & huius-
 modi; ergo &c. Tertio, quia in omni mutatione termini sunt in-
 compossibiles; sed termini transubstantiationis non sunt incompossi-
 biles, quia possunt esse simul; ergo transubstantiatio non est mutatio,
 & tunc ut prius nihil aliud potest poni &c. Contra, Ambrosius de Sacra-
 mentis; & habetur de consec. distinet. 2. *Re vera mirabile. Non
 minus est dare quam mutare novas naturas rebus.* Ex quo conclu-
 dit, quod cum Deus possit dare novas naturas rebus quae prius non
 erant, potuit & mutare naturam in naturam; & per consequens tran-
 substantiare.

Hic secundum processum superius habitum de Sacramentis. Primo,
 videnda est ratio nominis. Secundo, an illi rationi possit aliquid sub-
 esse. Tertio, quid fit illud in speciali, utpote, ad quod genus per-
 tineat, vel cuius speciei in genere rationem possit habere.

De primo dico quod haec est convenientis ratio huius nominis *trans-
 substantiatio*; quod est transitio totalis substantiae in substantiam.
 Primo expone istud vocabulum *totalis*. Totum enim uno modo di-
 citur integrum esse partibus, alio modo pro qualibet parte cathore-
 maticae, & sine cathorematicae. Secundum hoc, dupliciter potest esse
 transitio totum in totum; uno modo accipiendo pro toto integro
 esse partibus scilicet quod uni, toti ex partibus succedat aliud totum
 ex partibus. Et hoc modo dicit Aristot. primo de generatione, quod
 generatio est *transmutatio totius in totum*: quia illud totum ex par-
 tibus, quod iuxta vere totum, non tamen per se unum, non manet, sed
 aliud totum succedit: totum scilicet quilibet pars succedit, quia ma-
 teria manet communis secundum ipsum. Et per oppositum in altera-
 tione non transit totum in totum; quia quodlibet totum per se unum,
 quod praecessit alterationem, manet in termino alterationis; sed tan-
 tum transit totum unum *secundum quid*, sive per accidens, in totum
 aliud per accidens, ut lignum calidum in lignum frigidum, quorum
 neutrum est totum proprie loquendo, sed tantum per accidens totum,
 sicut per accidens unum; quodcumque autem totum, quod scilicet
 est per se unum, & per consequens est de genere substantiae, manet
 idem sub utroque termino transmutationis, huius scilicet alteratio-
 nis. Per hoc patet, quod ista auctoritas nihil facit contra positionem
 de pluralitate formarum; quia quantumcumque ponatur prima forma

manere secundum rei veritatem in generato, & corrupto: tamen non manet totum idem modo loquendo de toto, quia totum simpliciter præcedens corruptionem, includebat formam ultimam specificatam: illud autem non manet in termino generationis, sed tantum pars eius; ergo bene dictum est in definitione transubstantiationis eam distinguendo contra transmutationem, quod non est transmutatio totius in totum, quia ibi posset esse æquivoatio de *iv*, *istius*, sed quod est *totalis transitio*. De secundo quod additur in hac ratione nominis, *substantia in substantiam*, dico quod ponitur ibi substantia distinguendo contra accidens: manifestum est enim quod transmutatio accidentis in accidens magis diceretur transaccidentatio, quam transubstantiatio. Sed quod dicitur *substantia in substantiam*, intelligendum est secundum Philosophum 1. *Phys.* quod dupliciter dicitur aliquid fieri ex aliquo, scilicet ex subiecto manente, vel ex termino corrupto: aliter enim ignis generatur ex materia ignita, aliter ex aere, sive non igne, secundum ipsum ibi. Transmutatio ergo illa partialis substantiæ in substantiam potest esse, vel subiecti a termino in terminum transiens, vel totius termini transiens in terminum oppositum. Sed in proposito, cum dicitur *transitio totalis* excluditur primus intellectus, quia nihil commune transit ibi a termino in terminum (tunc enim non esset *transitio totalis*, sed partialis) ergo est hic tantum transitio substantiæ in substantiam, sicut termini totaliter desinentis esse, in terminum, sicut substantiam totaliter incipientem esse.

De secundo articulo. Primo, dico quod possibile est huic rationi nominis aliquid subesse. Secundo, quod illud non est possibile alicui virtuti activæ, nisi divine immediate. Primum probatur, quicquid potest esse tunc novum, non repugnat sibi succedere alii quod potest totaliter desinere esse: sed aliqua substantia potest totaliter esse, sicut expositum est prius totaliter, hoc est, non tantum secundum se totam compositam ex partibus, sed etiam secundum quodlibet eius; & alia potest eodem modo desinere esse; ergo hoc potest totaliter succedere illi totaliter desinenti; & per consequens hoc potest converti totaliter in illam, & ita transubstantiari. Assumpta patent, quia nec totalis incipit substantiæ, nec totalis desinit includit contradictionem, nec per consequens incipit hujus ad totalem destinationem illius: quæ transitio includit transubstantiationem; ergo vera est prima conclusio, scilicet quod possibile est transubstantiatio. Secundum probatur, scilicet quod soli Deo istud sit possibile, quia in ejus potentia activa est utrumque extremum, & quantum ad totum esse, & quantum ad totum non esse, est hoc præcise in ejus virtute activa, ut transitio extremi in extremum, & præcise ejus: Nunc autem esse totalis sub tantæ, & non esse ejus substantiæ virtuti activæ divine, & soli illi, quia quælibet alia requirit subiectum, in quod agat; ergo transitio totalis substantiæ in substantiam subesse illi virtuti, & soli illi, Major, est etiam tota ratio confirmatur per simile de transpositione partiali: cujus enim virtuti activæ subesse esse & non esse par-

partiale utriusque extremi, ejus virtuti subest transitio partialis extremi in extremum, præter de generatione, & corruptione; virtus enim potest super non esse forme præcedens, & esse forme consequens; tamen illa pars compositæ omnium, scilicet materia, potest super generationem hujus est illius, quæ est transitio partialis unius, partialis in aliud; ergo à simili virtus potest super esse & non esse utriusque extremi totaliter potest super transubstantiationem totalem extremi in extremum.

Quantum ad tertium articulum (a) dicitur distinguendo de mutatione subjective sumpta, & objective; transubstantiatio non est mutatio subjective sed objective. Pro distinctione hac potest poni probabilis, quia aliquid potest generari subjective, aliquid objective, sicut probatum est (b) per libro dist. c. in q. de principio materiali generationis scilicet: & pari ratione potest generatio distingui, ut sumpta subjective, vel objective; & per consequens mutatio. Contra hoc primo, quia distinctio non concordat cum Philosopho; quia ex 6. *Phys.* Mutatio est quæ aliquid potest aliter se habere nunc, quam prius; (c) Hæc ratio non convenit nisi subiecto tantum, non termino, quia terminus non se habet tunc aliter, quam prius; quia si est terminus ad quem, nunc primo est, & ita non se habuit prius aliter quam nunc: si est terminus a quo nunc non est, & per se consequens non se aliter habet nunc, quam prius: ergo nihil mutatur nisi subjective. Alia responsio est; quod Philosophus negavit aliquid produci, nisi de subiecto, & ideo mutatio apud eum requirebat subiectum: sed nos ponimus aliam mutationem possibilem, & ita possumus illi attribueret rationem mutationis: sed non illam de qua loquitur Philosophus. Alia responsio est, quia si arguitur de illo aliter, quod accipitur in definitione quia illud requirit entitatem positivam pro tanto, quia, aliud est differentia entis, sicut idem. *to Met.* Hoc non concludit; quia subiectum nunc existens sub privatione, & prius sub forma, dicitur aliter se habere, & tamen esse (d) sub privatione non est aliter, sed entiter se habere, quia privatio non est aliqua entitas; ergo ex eo quod additur aliter, non potest concludi quod sit entitas negativæ utriusque termini. Contra primam responsionem. Aliud est negare Philosophum in ratione nominis: aliud in ponendo, vel non ponendo existentiam rei significatæ: multa enim non possunt; quæ tamen si possunt dixisset consequenter nobiscum de ratione conveniente esse: sed universaliter ubi possunt aliquam rationem propriam aliquid, dixisset illud non convenire, nisi ei; in quo illa propria ratio salvaretur, quomodoocunque dixisset de existentia; vel non existentia illorum, quibus illa ratio applicaretur. Nunc autem hæc ratio nominis, quæ posita est, secundum Philosophum mutatio est &c. non convenit, nisi ubi manet aliquid subiectum; ergo licet supponeret nobiscum transubstantiationem possibilem, tamen cum sibi repugnet illa ratio, negaret eam esse mutationem. Secun-

Tom. IV.

R.

da

a Par. in hac m. q. 3. op.

b Vide. in 2. dist. 5. q. 2. c. 16. 32. 973. d. 1. c. 11.

da responsio non valet, quia non arguitur ab eo, quod in descriptione mutationis ponitur, *aliter*. Verum est enim quod *aliter*, ibi accipitur generaliter ad entitatem positivam contrarietatem, vel privationem & formam: sed *aliter* arguitur ex eo, quod dicitur *se habere*. Nam illud includit aliquid commune manere, & si, quod est *aliter* se habere nunc, & *aliter* se habere prius; quia se habere *aliter*, affirmatur aequaliter ex parte utriusque. Item, ista distinctio non concordat dicitis Sanctiorum, quia secundum Greg. 9. Morallium, *Mutari est ex alio in aliud esse*. Hoc non convenit, nisi subiecto mutationis. Posset etiam argui contra dictam responsionem per rationem, quia *objective* dicitur aliquid mutari, hoc est, quia obiectum distinguendo contra subiectum, mutatur: sed terminus *ad quem* hic non mutatur: ergo non potest ista transubstantiatio dici mutatio *objective*. Si dicitur, quod *objective* sumitur hic generaliter, pro termino, *sive a quo, sive ad quem*, & in creatione verificatur mutatio *objective* pro termino *ad quem*, hic autem pro termino *a quo*, & probatur, quia vetum est dicere, quod panis conversus est in Corpus Christi: ergo panis mutatus est, quia non eodem modo se habet, quo prius. Hoc improbatum est pertractando rationem Philosophi, quia neuter terminus se habet nunc *aliter*, quam prius. Terminus enim *a quo* non manet, & sic non se habet *aliter*, quia se habere *aliter* includit entitatem se habentis *aliter*: & nunc potest dici, quod non sequitur, panis est conversus in corpus: ergo est mutatus, quia antea *ens non denotat*, nisi transitum termino *a quo*, ad terminum *ad quem*: consequens autem denotat transitum alicujus subiecti communis utriusque termino. Et si adhuc obijciatur, corruptum est mutatum, & non subiective, quia non manet: ergo *objective*. Dico quod illud quod convenit parti per se, dicitur de toto per accidentem. 5. *Physicorum in principio*, & 7. (a) & quia materia corrupta est per se mutata a forma ad privationem, ideo hoc totum potest dici per accidens mutatum: sed non sic est in proposito, (b) quia nulla pars transubstantiatur per se mutatur. Ad aliam ergo persuasionem adductam pro opinione de generari subiective, & *objective*, dico quod illud potest dici ad oppositum: non enim distinguitur generatio in subiectivam, & *objective*, licet aliquid dicitur generari subiective, vel *objective*: ergo pari ratione nec mutatio distinguitur sic, vel sic. Et si dicitis, si generari sic distinguitur: ergo & mutari. Et praeterea quomodo possit generari, sic distingui, & non generatio? Ad primum dico, quod generatio non est inferius ad mutationem, nisi ut convenit subiecto generationis: ut autem comparatur ad terminum habet rationem productionis, ut dictum est. *lib. 1. dissert. 9. q. 1. praedicta*. Ad secundum dico quod ab eodem abstracto possunt imponi multa denominative, vel idem aequivoce, quia illa forma potest habere aliam, & aliam habitudinem ad diversa, & per diversa concreta, vel idem aequivoce acceptum potest significare illam

ior

formam, ut habentem talem, vel talem habitudinem. Exemplum patet de sano, quia sanitate exlicere una forma, quae potest aliam habitudinem habere ad signum, aliam ad causam, aliam ad subiectum, hoc concretum sanum imponitur ad significandum istam formam sub hac & illis habitudine, & ideo est aequivoce, & potest imponi simpliciter diversa concreta: puta sanum, sanificatum &c. Ita in proposito, generatio: existente enim secundum se, & potest ipsa habere diversas habitudines ad subiectum, cui inest, & ad terminum, ad quem est, & secundum hoc potest concretum imponitur ab ipsa aequivoce accipi, ut denotat informationem hujus & illius, & sic aliquid dicitur aequivoce generari, licet generatio secundum se non sic distinguatur, sed tantum dicitur alio modo accipi, ut est huius, & illius.

Dico ergo propterea loquendo, quod transubstantiatio non est mutatio, nec circa hoc oportet laborare ad inquirendum genus transubstantiationis: quia mutatio est de intelligere subiectum quod mutatur, & formam quodammodo mutatur, & habitudinem subiecti ad formam: tamen ultra istam habitudinem formaliter imposita successione immediatam informationis adhuc informationem, & e converso. Sicut ergo in Baptismo dicitur aliquid materiale, ut ablutum, & aliquid formale, scilicet verba; licet, ambo sint mater alia simpliciter respectu ejus, quod est simpliciter formale, ut est significatio: tamen hoc dicitur eo quod verba sunt aliquo modo formalia respectu abluionis. Sic in proposito, tam subiectum, quam terminus est materiale in mutatione: sed illorum duorum formalitas est terminus, quam subiectum. Ideo dicitur formaliter etiam impositari, & verius quam ille respectus successione, licet vere ille respectus sit formalis: quia est aliquid verius in se, quia forma absoluta, vel ad minus ens positivum: ille autem ordo posterioritatis vel successione non est nisi respectus secundum quid. Non habetur ergo genus transubstantiationis, & est mutatio, nisi quantum ad illud formale, quod addit ultra terminum respectus, scilicet, qui est ordo immediatus alicujus ad aliquid praecedens. Si autem omnino velis extendere mutationem, ut dicitur de transubstantiatione, potest dici, quod licet secundum Philosophum 5. *Physicorum* triplex est mutatio, scilicet a non subiecto in subiectum, a subiecto in subiectum, & a subiecto in non subiectum, & accipitur ibi subiectum pro ente positivo, & non subiectum pro privatione ejus. Sic potest verio extendere ad mutationem supernaturalem distingui ut illa quae est a subiecto in non subiectum dicatur annihilatio: quae autem a non subiecto in subiectum, creatio: quae vero a subiecto in subiectum transubstantiatio. Sed per hoc quasi nihil habetur de genero retro transubstantiationis, quod scilicet est genus verionis, nisi quod utrumque formaliter est inferius ad relationem quandam ordinis, sive successione. (a)

R 2

Ad

Ad argumenta. Ad primum patet ex isto ultimo articulo. Ad secundum patet idem. Ad tertium dico, quod verum est in mutatione proprie dicta, quia succedit in eodem susceptivo oppositum post oppositum: est enim ibi transitio partialis, scilicet forme in oppositum eodem subiecto manente, & ideo ibi termini illi primi sunt incompossibiles: sed non est ista ratio in proposito: hic enim sufficit quod esse huius termini & illius sint disparata, licet simul se possint compatii in entitate, quia ad nihil idem informandum comparantur, circa quod his succedat: vel possit concedi, quod esset simpliciter incompossibile circa idem numero; licet non sint incompossibiles in essendo absolute: sicut simul sunt in entitate album, & nigrum; & quidem sunt vere contraria secundum species, in quibus sunt nec tamen simul sunt in aliquo eodem susceptivo.

QUÆSTIO II.

Verum sit possibile quodlibet ens converti in quodcumque?

AD secundum sic proceditur, & arguitur quod quodlibet possit converti in quodlibet. Primo, quod creatura in Deitatem, quia non repugnat personæ divinæ terminare aliquam actionem realem, ut patet in incarnatione, cuius terminus erat Verbum; ergo a simili in proposito. Secundo sic, non repugnat naturæ divinæ terminare illam actionem; quæ non requirit in termino mutabilitatem, possibilitatem, nec finitatem; sed transubstantiatio est huiusmodi, quia non requirit terminum suum mutari, nec per consequens possibilitatem aliquam in termino; nec requirit termino suo aliquid addi, & per consequens, nec finitatem, nec compositionem, vel componibilitatem; ergo &c. major etiam confirmatur, quia non repugnat naturæ divinæ terminare intellectionem, & volitionem, pro tanto quod illæ actiones non requirunt mutationem, nec possibilitatem; nec limitationem in termino, vel obiecto. Præterea, quod quodlibet creatura possit converti in qualibet, probatur; quia: ut si creatura potest magis converti in unam, quam in aliam, propter convenientiam terminis a quo ad terminum ad quem; quia in ista conversione nulla requiritur convenientia alicuius subiecti communis manentis; ergo quantumcumque aliqua creatura non conveniat cum alia, non minus est convertibilis in ipsam. Oppositum, primo quod nihil possit converti in naturam divinam, quia tunc natura divina posset converti in aliud: quia termini istius conversionis possumt mutuo esse terminus; tunc etiam natura divina posset incipere esse alicubi, ubi prius non fuit, vel eo modo, quo non fuit, quod videretur inconveniens. Item, quod quodlibet creatura in quamlibet, quia tunc posset converti quantitas panis in quantitate Corporis Christi, & per consequens Corpus Christi quantum esset ubi prius panis fuit; consequens impossibile est, quia tunc corpus majus esset in loco minori. Item August. 7. super Genesim ad litteram, cap. 12. & Boetius lib. de duabus naturis & una persona Christi, cap. 7. Nullo modo potest corpus converti in spiritum, nec

& converso. Item tunc absolutum posset converti in respectivum, & per consequens respectus posset per se esse sine iudicamento, & sine termino, sicut & absolutum conversum in ipsum; consequens est impossibile manifeste, quia contradictio est respectum esse sine fundamento, & termino.

Hæc quæstio ut patet ex argumentis, continet duos articulos. (a) Scilicet de conversione deitatis in creaturam. Et creatura in creaturam. De primo dico quod non, & ratio talis est in precedente. q. 1. art. 2. consilio 1. quia nihil potest converti, nec ut terminus a quo, nec ut terminus ad quem, nisi cuius esse, & non esse totaliter subest virtuti convertentis: nihil autem intrinsecum Deo subest potentie divinæ, quia illa potentia non respicit per obiecto, nisi possibile; sed quicquid est Deo intrinsecum est necesse esse. (b) De secundo dico, quod quodlibet potest converti in quodlibet propter eandem rationem; quia utrumque extremum in creaturis subest potentie divinæ; & quantum ad totum esse, & quantum ad totale non esse.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod Verbum esse incarnatum non dicit Verbum esse terminum alicuius actionis de genere Actionis, & cum dicitur, quod incarnatum terminatur ad personam Filii: dico quod unio illa (loquendo de unione que importat relationem in natura humana) importat Verbum pro termino, quia in natura humana est respectus realis ad Verbum, & e converso non, nisi rationis; sed terminus actionis de genere Actionis est aliquid quod accipit esse per illam actionem, hæc autem est unio illa realis nature humanæ ad Verbum. Et si arguitur, Filii Dei esse incarnatum; ergo est subiectum, vel terminus illius actionis; quia incarnari significat passionem, quam oportet ponere in subiecto, vel in termino. Et præterea cuilibet actioni respondet propria passio: res personæ incarnantibus actioni proprie dictæ; ergo quod respondet illi, est passio proprie dictæ: hoc autem est incarnatum eius; ergo &c. Ad primum dico quod incarnatum esse est unitum esse carni in unitate personæ, & hoc secundum quod unitum esse dicit relationem non realem, sed rationis tantum. Ad secundum dico, quod actioni Trinitatis correspondet aliqua passio realis: sed illius obiectum est natura humana, & terminus est aliquid in natura humana, scilicet unio formalis nature humanæ ad Verbum, ita quod unio Trinitatis, sive magis unitio, que est actio Trinitatis, est ad unum formalem nature humanæ ad Verbum, que unio est realis in natura humana. (c) Et cum dicitur quod est incarnatum esse dicit passionem, sic incarnare actionem: dico quod est incarnari, vel incarnatum grammaticè importet passionem propter modum significandi, non tamen realiter in illo, de quo dicitur, sed tantum in alio quod connotat illi unice, & illud aliud dicitur esse subiectum passionis importat: realiter patet incarnari, que,

R 3

sci-

a Vid. Pan. q. 1. huius materiae, & vide Henr. quod. 7. q. 4.
b Vide q. 1. pri. & 7. quod. de omnipotentia. c. & vide de hoc in 2. dist. 1. q. 1.

felicitate correspondet illi actioni, quam importat *inagrnare*. Ad secundum dico, quod contra immutabilitatem, necessitatem, & infinitatem consequentem est, quod possit esse terminus alicujus actionis proprie dicitur de genere Actionis. Et tunc probatur de actionibus intelligendi, & volendi. Dico quod hoc non est ad propositum, quia sicut dictum est in *lib. 1. dist. 2. a* illic dicuntur actiones quia operationes: nam per actiones de genere Actionis, aliquis terminus accipit esse simpliciter, si producat vel aliquo modo *esse*: per intellectio-nem autem objectum intellectum a nullo modo accipit *esse*, immo præsupponit omnino ipsi intellectio-ni, & hoc ideo, quia ista operationes que dicuntur actiones, sunt ultio-ni termino, non autem gratia alicujus terminorum. Sed adhuc restat dubium, an actio de genere Actionis requirit terminum mutari? Dico, quod non videtur licet, quomodo actio de genere Actionis possit poni, per quam terminus non accipit *esse*, immo, sicut ponitur talis actio in divinis, sicut per generationem activam. Filius Dei accipit *esse*, si tamen actionem sic dictam possit aliquid terminare, & tamen nullo modo accipere *esse* dicitur in *seq. quæstione*.

Ad argumenta in oppositum. (b) Primum concedo. Ad secundum dico, quod etsi quantitas panis converteretur in quantitatem Corporis Christi, non tamen propter hoc corpus esset hic, vel ejus quantitas, ex vi conversionis (sicut tactum est prius. *1. q. dist. 10.*) Et ad probationem illam supra tactam non solum, scilicet quod genitum est, ubi corruptiva fuit. Dico, quod ideo ibi est, quia materia manet com-munis, que in generatione non movetur localiter, & per consequens ibi recipit formam ubi est, & ex hoc genitum ex ipsa & forma, est ubi præcise corruptum.

Contra, materia non est ratio essendi in loco localiter, sed quantitas: non autem manet eadem quantitas in generato & corrupto, nisi ut materia; ergo ipsa non est ratio quare genitum est ubi præcise corruptum. (a) Dico quod materia secundum se habet *esse* in loco definitive, sicut quæcunque substantia simpliciter: ipsa autem, ut sub quantitate habet *esse* in loco circumscriptive: quia ergo manet definitiva, ubi prius fuit substantia, ideo ibi recipit formam, & ideo substantia genita ibi est, ubi præcise substantia corrupta, & ubi definitive est substantia, ibi circumscriptive est ipsa mater, ut quanta; & ideo sequitur quod genitum ut habens quantitatem ibi est circumscriptive ubi fuit corruptum circumscriptive. Non tamen intelligendum est, quod aliquando fuerit alicubi substantia hic, vel ibi, definitive, & non circumscriptive, quia nunquam fuit sine quantitate, que erat ratio circumscriptivendi: sed tam-n non ponendo aliquam quantitatem manere eandem, quod credo esse veritas: non oportet ponere aliquid idem circumscriptive

manens esse rationem essendi in eodem loco ingento, & corrupto, sed sufficit materia remanens in loco definitive, ubi dicit corruptum.

Possit etiam dici, quod ubi agens invenit passum, ibi innotat ipsum, sed agens in generando non transmutat localiter, ergo informat ibi passum, & ubi passum informat, ibi est compositum ex passio & forma induta, ergo &c.

Concesso tamen secundum communem opinionem in quod ibi possit esse terminus conversionis ubi præcise convertitur: dico quod debet intelligi, ubi non præcise, sed vel sic, vel secundum partem, & sic ubi præcise panis, possit esse Corpus Christi, ut quantum, vel præcise, vel sicut in parte sui agens, ita quod pars esset ibi, & pars esset in ubi circumstante. Esto etiam, quod generetur illud principium aliquorum, quod terminus conversionis est ubi præcise convertitur; non tamen est ibi localiter; & sic possit concedi, quod si quantitas esset primus terminus conversionis, esset ubi præcise substantia panis, non tamen esset localiter, & hoc est argumentum contra aliam viam, que ponit propter hoc quantitatem convertitur non esse hic localiter, quod est secundus terminus, & non primus, quia esto quod esset primus, adhuc non esset ibi localiter necessario: ita enim possit iste modus separari a primo termino conversionis sicut a secundo.

Ad tertium dicitur (a) quod Augustinus, & Boetius loquuntur in comparatione ad potentiam creatam. Sed hoc nihil est, quia nulla virtus creata potest quodcumque corpus convertere in quodcumque.

Ideo dico aliter, quod quot sunt rationes repugnantes, tot sunt rationes impossibilitatis, & aliqua illatum amota, est aliqua possibilis licet, que prius non fuit, non quidem possibilis simpliciter, sed ex parte illius: verbi gratia, visus non potest recipere intellectio-nem & tamen quia intellectio inextensa est, & visus extensus: tum quia visus est cognoscens tantum aliquid sub ratione singulari, intellectus autem intelligit non præcise sub ratione singulari: tolle unam impossibilitatem, ut potest, si esset potentia que possit habere objectum sub ratione universalis, & cum remaneret alia ratio impossibilitatis, simpliciter esset impossibile hoc, sicut illud: & tamen diceretur hoc possibile respectu illius non simpliciter; sed quia illa ratio impossibilitatis ibi non est ratio impossibilitatis hic.

Ad propositum, omne corpus habet quandam non repugnantiam, ut converteratur in corpus, puta, quia habet materiam, quantitatem, & similes rationes concurrentes ad convertibilitatem: omnis spiritus habet oppositas rationes istis: ergo licet sit impossibile simpliciter corpus celeste converti in elementare isto modo, quo impossibile est spiritui converti in ignem; quia respectu agentis consequenterque creati, utrumque est impossibile; respectu tamen agentis increati, sicut unum est possibile, ita & aliud, tamen istud dicitur possibile, & aliud impossibile, quia hic est aliqua ratio impossibilitatis, que non est ibi.

R 4

Ad

a quæst. ult. in fin. b art. 2. part. 1. c B. Nota hunc locum de materia & adverte quod de mente Doctoris non remanent eandem accidentia in genito & corrupto ut patet in 2. dist. 2.

a Henr. quol. 1. q. 5. & Aegid. quol. 1. quæ. 1. Eug. de nov. cap. presentis dist. 2. 2. sol. 2. a.

Ad quartam dico, quod absolutum potest converti in r. h. et v. et c. et converso, sed non sequitur ultra quod respectus esse sine iudicamento, & termino, quia terminus per conversionem accipere esse, eo modo quo potest habere esse respectus autem non potest habere esse sine fundamento, & termino.

Nec sequitur, si terminus a quo praesit sine illis; ergo terminus ad quem potest esse sine illis, sicut nec in aliis, ubi terminus unus requirit aliqua ad sui esse, quae non requirit alius. Dico ergo quod si in respectibus converteretur absolutum, ille respectus requireret fundamentum & terminum; & haberet ea, vel antiqua quae placuerunt conversionem, vel nova. Exemplum in aliis non sequitur, lapsus potest converti in scientiam & e converso lapsus non informat aliquid intellectum: ergo nec scientia, quodcumque enim in aliquid convertitur semper terminus habebit suum proprium modum existendi, sicut terminus a quo conversionis habet ante conversionem suum proprium modum existendi.

QUESTIO III.

Primum panis convertitur in Corpus Christi in Eucharistia?

Ita secundum principale quarto duo. Primo utrum panis convertatur in Corpus Christi in Eucharistia? Secundo an panis in ista conversione annihilatur. Ad primum arguo quod non. August. 3. de Trin. 4. *Christi Corpus dicimus, quod est fructibus terra acceptum junctum*: sed non est aliquid acceptum ex fructibus terrae, nisi panis vel vinum: ergo non transubstantiatur. Secundo Damasc. lib. 4. c. 6. *Quem ad modum in Baptismo, aqua consueta est hominibus aqua lavari, & oleo ungi, conjugatur oleo, & aqua gratiam Spiritus Sancti, & fecit ipsum lavari, rem regenerationis, sic quia consueta est hominibus panem comedere, & vinum & aquam bibere, conjugatur ipsi sui ipsius Deitatem, & fecit ipsa corpus, & sanguinem suum, ut per conjuncta, & secundum naturam in his, quae super naturam sunt firmata.*

Vult dicere, quod sicut in baptismo abluitur in aqua, & hoc ideo constitutum est, quia consueta hominibus est lavari in aqua: ita in Eucharistia poscitur, & potatur panis, & vino; quia ista sunt contactus potus & cibis humanis: ergo sicut in baptismo est vere aqua ejusdem rationis cum communi aqua, quae abluuntur: ita in Eucharistia vere est panis & vinum cum communi cibo & potu humano. Tertio sic, August. in gloss. super illud 1. Corin. 10. *Unus panis & c. Sicut unus panis ex multis granis, & Corpus Christi ex multis membris, ita Ecclesia ex multis personis*: ergo Eucharistia propter istam similitudinem significat Corpus Christi verum, & Corpus Christi mysticum, sed ex multis granis non colligitur aliquid sic significativum nisi panis: ergo ille manet in Eucharistia.

Quarto sic, in omni mutatione positiva terminus ad quem accipit esse: sed Corpus Christi non accipit esse per istam actionem, quia

tunc frequenter accipere esse: nec etiam aliquid esse accipit, quia frequenter argueretur ex frequentatione Eucharistiae; ergo Corpus Christi non est sic terminus alicuius mutationis seu actionis positivae.

Quinto sic, Si panis converteretur in Corpus Christi, oporteret esse aliquid terminum ipsius mutationis: illud in proposito non potest esse Deitas ex precedenti questione, nec anima intellectiva: quia illa secundum omnes non est hic, nisi concomitanter; nec potest esse aliquid accidentis vel accidentia, quia tunc non esset transsubstantio, sed transaccidentatio; non relata ergo, nisi materia sola; sed conversio in materiam solam non est transsubstantiatio: magis enim diceretur resolutio in materiam, quam transsubstantiatio. Et hoc patet, omnia secundum omnes forma panis convertitur in formam aliquam, sicut materia in materia: & ista forma non potest aliquid inventiri, quae terminet, ut patet ex divisione praeposita: ergo &c.

Si dicas quod est aliqua forma substantialis alia ab intellectiva, in quam convertitur forma panis? Contra hoc, Valius rei non est nisi unum esse, ergo non est nisi una forma.

Oppositum tenet Ambrus. de Sacramentis, & ponitur de consecrat. dist. 2. *Panis est in altari, ubi accessit consecratio, de pane fit Corpus Christi.* Idem, & ponitur ibidem: *Re vera miculae, & Sermo qui potius facere, quae non erant, nonne potest mutare ea quae sunt, in id, quod non erant?* quasi diceret, sic. Proterea Eusebius, & ponitur ibidem. *Quia corpus Sacerdotis invisibilem potestatem commutat, & ad hoc habentur plures auctoritates de consecrat. dist. 2. in diversis locis, & Magister adducit aliquas in ista distincta, & aliquas in distincta precedente.*

Hic duo videnda sunt sic circa alia credita. Primo, quod tenendum. Secundo, quomodo illud potest declarari. De primo licet recitat Innocent. de Officio Missae parti 2. cap. 26. circa hoc erant tres opiniones. (a) Unus, quod panis manet, & tamen cum ipso vere est Corpus Christi. Alia, quod panis non manet, & tamen non convertitur, sed desinit esse, vel per annihilationem, vel per resolutionem in materiam: vel per corruptionem, in aliquid. Tertio, quod panis transsubstantiatur in corpus, & vinum in sanguinem; quales autem istarum voluit istud commune salvare, quod ibi vere est Corpus Christi, quia istud negare, est ipse contra fidem, ut patet dist. 3. q. 3. dist. 18. q. 1. quae est dist. 3. huius mat. rit. Expresse enim a principio institutionis Eucharistiae iur de veritate fidei, quod verus ibi, & realiter Corpus Christi constituitur? Pro prima opinione arguitur primo sic: Sicut in naturalibus non sunt plura ponenda, quam ratio naturalis necessario convincit 1. Physic. & in pluribus locis secundum Philosopho-

a Hanc tenet Occam in 4. in hac materia q. 3. in solutione septimi dubii. Vnde ipsam quod. 4. q. 35. & in tractatu huius materiae cap. 7. com. 30. idem 8. Physic. c. 48.

lofophum, quia pluralitas est superflua: ita in credibilibus non sunt ponenda plura, quam convinci possit ex veritate creditorum: sed veritas Eucharistia salvari potest sine illa transubstantiatione: ergo &c. Minor probatur, quod ad veritatem Eucharistiae requiritur figuram, & signatum realiter contentum, substantia panis cum suis accidentibus aequae potest esse signatum, sicut sola accidentia, immo magis, quia substantia panis sub speciebus magis est nutrimentum, quam accidentia; ergo magis representat Corpus Christi in ratione nutrimenti spiritualis. Res etiam contenta, scilicet verum Corpus Christi, aequae potest salvari cum substantia panis, sicut cum accidentibus, quia non magis repugnat substantia esse simul cum substantia, quam cum quantitate illius substantiae: Et confirmatur haec ratio, quia ponenda sunt pauciora miracula, quantum possibile est, sed ponendo panem manere cum suis accidentibus, & Corpus Christi ibi esse vere, pauciora ponitur miracula, quam ponendo panem ibi non esse nam tunc notum poneretur aliquid accidens sine subiecto. Secundo sic, & quasi in idem redit, In creditis nobis secundum intellectum universalem traditis, non videtur ille modus determinandus, (a) qui est difficilior ad intelligendum, & ad quem plura videtur sequi inconvenientia, sed istud, Corpus Christi esse in Eucharistia, est quoddam verum universaler traditum nobis: iste autem intellectus, quod non sit ibi substantia panis videtur difficilior ad sustinendum, & ad ipsum sequuntur plura inconvenientia, quam ponendo ibi esse substantiam panis; ergo &c. Major probatur, quia ex quo fides nobis data est, ut sit vis ad salutem, ita debet ut videtur determinari & teneri ab Ecclesia, sicut magis est idonea ad salutem: Sed ponendo intellectum aliquem talem supra modum difficilem, & ad quem manifeste videtur sequi inconvenientia, est occasio advertendi omnes Philosophos, immo fere omnes sequentes; rationem naturalem, a fide, vel scilicet impediendi eos, ne convertantur ad fidem, si dicatur eis talia pertinere ad fidem nostram; immo videtur quod Philosophus haberet pro majori inconvenientie, vel quicunque sequens naturalem rationem; ea que ponuntur hic, negando substantiam panis, quam habere de omnibus articulis, quos habemus de incarnatione. Et mirum videtur, quare in uno articulo, qui non est principalis articulus fidei debeat talis intellectus asseri, propter quem fides patet contemptui omnium sequentium rationem. Tertio sic, Nihil est tenendum, tanquam de substantia fidei, nisi quod potest expresse haberi de Scriptura, vel expresse declaratum est per Ecclesiam, vel evidenter sequitur ex aliquo plane contento in Scriptura, vel plane determinato ab Ecclesia. Ista major videtur sufficiens, quia pro nullo alio habetur quaevis causam exponendi se morti, & pro omni eo quod est de substantia fidei, laudabiliter exponere quis se morti. Et etiam quod nullo istorum modorum habetur certum, firmiter credere, videtur levitatis, quia non est auctoritas sufficiens, nec ratio, si nullum istorum

a. *Quid si iste intellectus universalis videat Doctorem 26. dist.*

rum inveniantur. Nunc autem non videtur expresse haberi non esse ibi substantiam panis. Nam Joan. 6. ubi multum praedicitur veritas Eucharistiae plenum est, ubi Christus dicit: *Ego sum panis vivus; qui manducaverit et hoc pane &c.* (a) Et 1. Corint. dicit Paulus; *Panem quem frangimus, nonne communicatio Corporis Christi est?* Nec invenitur in Ecclesia, ubi istam veritatem determinat solemniter. Nec etiam quales istud possit ex aliquo manifesto credito evidenter inferri: ergo &c.

Si dicit sicut dicit unus Doctor, quod Matth. 26. dicendo: (b) *Hoc est Corpus meum*, expresse insinuat panem non manere, quia tunc esset propositio falsa. Hoc non cogit, quia dato quod substantia panis maneret, non demonstratur substantia panis, sed contentum sub panis: sicut modo non demonstratur accidentia, quia tunc esset propositio sicut modo non demonstratur accidentia, quia tunc esset propositio falsa, sed est sensus, hoc ens eorum tunc visum sine figura sensibile, est corpus meum. Item, in Sacramento veritatis nulla debet esse falsitas; sed accidentia ista generant naturaliter substantias, quae afficerunt, & si non sit ibi eorum substantia, signatio ista naturalis erit falsa, hoc est inconvenientis.

Si dicit, quod significant Corpus Christi, & Sanguinem, & ista significatio est vera.

Contra, Naturalis significatio non mutatur propter significationem ex insinuatione ad placentium; ergo illa accidentia naturaliter significant eadem, quae prius significaverunt; ergo ex ista parte in significatione naturali erit falsitas, nisi significata subintelligantur: sed postquam illa significata subintelliguntur, veritas habetur in significatione naturali quod illa. Possent etiam veritas haberi in significatione ad placentium, quia in illis subiectis possent contineri illa, quae significant ad placentium ex institutione, & sic haberetur omnimoda veritas in utraque significatione. Sed secundum aliam viam falsitas est in significatione naturali: ergo magis congruit alia via, quam ista.

Pro opinione secunda (c) potest argui per rationes similes aliquibus praedictarum, quia tres primae satis videtur posse adduci pro ista. Tum, quia plura miracula ponuntur ponendo transubstantiationem, quam negando. Tum, quia ista transubstantiatio est ita difficilis ad intelligendum, & ita videtur repugnare rationi naturali, quia omni sequenti rationem naturalem videtur irrationabiliter posita, & per consequens plus avertere a veritate fidei, quam absolute ponere panem non manere per annihilationem, vel per aliquam aliam viam.

Tertio, quia ista transubstantiatio non videtur magis probari ex Scriptura, quam panem non manere, immo minus. Contra istas opiniones arguit quidam Doctor; contra primam sic: quod ipsa est inconvenientis, & impossibilis & haeretica. Primum probatur ex tribus. Primo, quia tollit reverentiam debitam Christo, ut continetur in hostia: sibi enim in Eucharistia debetur cultus laetitia; sed si

a. Cap. 10. b. D. Tb. praef. distinct. 1. q. 1. in sol. 2. quaest. cum c. c. hanc opinionem sequitur Ockam & Durandus.

actus secundo modo dicti, sicut materia dicitur potentia, & forma actus: Hæc distinctio plane patet per Philosophum. 9. *Met. in principio*: & etiam membra distinctionis probari possunt per dicta Philosophi in multis locis, (b) loquens de actû & potentia, nunc sic, sicut in 7. *Met.* c. pen. & 8. *Met.* c. ult. *Ex actu & potentia per se fit unum*, non intelligitur de illis, ut opposita sunt, quia sic non sunt similia. Alio modo 9. *Met.* c. 9. *(a) Est autem actus casus rem, non ita sicut dicitur potentia*, Est post, explanando istam descriptionem manifestat in multis oppositis, ut vigilans ad dormitum, & videns ad claudens oculos; & elaboratum ad illaboratum, *Hujusmodi*, inquit, *differentiæ est alteri parti actus determinatus, alteri autem, potentiale*. Ad propositum ergo, materia sine forma est in actu primo modo; & non in potentia, quod probatur per ipsum Aug. 12. *confessionum*. Ecce verba sua *Materia ipsa accepit a Deo hæc imperfectam esse, quod habet scilicet, in potentia*, & necesse est ipsum hoc ponere, quia materiam concedit a Deo creati, sed antequam crearetur, erat in potentia primo modo. Probatur, quia aliter crearetur, quod non possibile est creari: ergo post creationem fuit in potentia non isto modo, quia tunc per creationem non esset aliqua virtus materie productæ; tantum igitur post creationem fuit in potentia secundo modo, quia fuit receptivum actus secundo modo dicti; (c) sed tunc est ignorantia Elementi, cum dicitur, *Materia est in actu primo modo; & non in actu secundo modo* ergo est in actu & non in actu. Eodem modo est equivocatio de potentia hinc inde. Si etiam daretur secundum, scilicet quod materia reciperet aliam formam, & maneret simul cum Corpore Christi, non posset improbari, quin esset Deo possibile, quia non includit contradictionem. Si enim Corpus Christi etiam quantum potest esse simul cum quantitate panis, & plus sequatur quantum quanto, quantum ad similitudinem, quam substantia substantiæ, & per consequens plus quam substantia cuiusquam. Sic enim arguit Philosophus. 4. *Physic. de vacuo* quod si duo corpora possent esse simul & quodlibet, sequitur, quod non est impossibile aliquam substantiam compositam ex illa materia, & nova forma manere simul cum Corpore Christi. Si iterum daretur, quod expellitur, non tamen sic, quod manifeste apparet expulso aëri, nec hoc potest probari impossibile Deo, quia nullam includit contradictionem.

Quantum ergo ad istum articulum quid scilicet sit tenendum. Respondet quod communiter tenetur quod nec panis manet contra primam opinionem, nec annihilatur, vel resolvitur in materiam primam contra secundam opinionem, sed convertitur in corpus Christi: & ad hoc multum expresse videtur loqui Ambrosius, cuius duæ auctoritates supra adductæ sunt, & plures habentur de *consec. c. 13*. & ponuntur a Magistro *dist. 10. & dist. 11* Principaliter autem videtur non

vere

a & supra c. cap. 15. b l. c. 11. c *Destructio* *Abil.* *Thomistarum*.

vere, quod de Sacramentis tenendum est, sicut tenet sancta Romana Ecclesia, sicut habetur *Extra de hæreticis, Ad abolendam*. Nunc autem ipsa tenet panem transubstantiari in corpus, & vinum in sanguinem, sicut manifeste habetur. *Extra de sum. Trin. & sic. C. ubi. Firmiter credimus h. una vero*, ubi dicitur: *Iste Iesus Christus sacerdos est, & sacrificium carnis corpus, & sanguis in Sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continetur, & loquitur statim: Transubstantiari panem in corpus, & vinum in sanguinem potestate divina*. Ad hoc etiam est una congruentia, quia Ecclesia non errat cum dicit: *Fiat commixtio, & conservatio corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi*; & Alia est congruentia, quia non seipsum non potest congrui celebrare; sed percepta Eucharistia adhuc potest fieri iterum celebrare, sicut habetur *Extra de celeb. Mis. Consulti*, *Excepto*, inquit, *hic Nativitatis Domini, nisi tamen necessitas superveniat, sufficit sacerdoti semel in die visum celebrare, & ex hoc innuit, quod in die Nativitatis Domini, & quando necessitas ingruit, licet plures missas celebrare in die*.

Ad arguendum præ prima opinione & secunda. Ad primum concedo quod etiam in creditis non fuit plura ponenda sine necessitate, nec plura miracula, quam oportet. Sed cum dicitur in minori veritas Eucharistie potest salvari manente pane, vel sine transubstantiatione, dico quod bene fuisse Deo possibile instituisse, quod Corpus Christi vere esset præsens, substantia panis manente, vel cum accidentibus, pane annihilato, & tunc fuisse tibi veritas Eucharistie, quia & signum verum & signatum verum; sed, hic non est modo tota veritas Eucharistie; non enim sic instituit, ut dicitur auctoritate adductæ. Et cum dicitur quod ad veritatem Eucharistie nihil requiritur, nisi verum signum, & verum signatum. Respondeo verum est, eo modo, quo signum est institutum, & quo sibi debet correspondere signatum, quod non est nunc præcise, quod corpus sit cum aliquo, scilicet cum pane, vel cum accidentibus panis indistincte: sed institutum est tunc quod signatum sit tantum sub accidentibus, ut sub signo. Ad secundum dico, quod non est aliquis articulus arctandus ad intellectum distictilem, nisi ille intellectus sit verus; sed, si verus est, & probatur evidenter esse verum, oportet secundum illum intellectum tenere articulum, quod inquitur in speciali: quia nullus alius intellectus specialis verus est: sic autem supponitur de intellectu hujus articuli ex auctoritatibus allegatis. Et tunc ad tertium ubi stat vis, dicendum, quod Ecclesia declarat ipsum intellectum esse de veritate fidei in illo Symbolo edito sub Innocentio Tertio in Concilio Lateranensi. Firmiter credimus, & sic sicut allegatum est superius ubi expresse ponitur veritas aliquorum credendum magis explicate, quam habebatur in Symbolo Apostolorum, vel Athanasii, vel Nicæni. Et breviter quidquid ibi dicitur esse credendum, tenendum est. Teste de substantia fidei, & hoc potest istam declarationem solemni factam ab Ecclesia. Et si quæras quare voluit Ecclesia eligere istum intellectum ita distictilem hujus articuli, cum verba Scripturæ potest salvari secundum in-

tel.

tellectum stabilem, & veriorum secundum apparentiam de hoc articulo? Dico quod eo spiritu exposita sunt Scripturae quo condita. Et ita supra eundem est, quod Ecclesia Catholica eo Spiritu exposuit, quo tradita est nobis fides. Spiritu scilicet veritatis edocta, & ideo hunc intellectum eligit; quia verus est. Non enim in potestate Ecclesie fuit facere illud verum, vel non verum, & Dei instituentis; & secundum intellectum a Deo traditum Ecclesia explicavit directam in hoc, ut creditur, Spiritu veritatis. Ad quartum possit dici quod accidentia non semper signent substantiam esse in actu, quam affectorum, sed aptitudinaliter: vel si modo signant in actu, non est ibi talitas in signo ut est signum institutum ad placitum; & quia ut sic habet signatum, ad id ordinatum est.

De secundo articulo principali sunt duo declaranda. Primo, quomodo panis transubstantiatur, vel possit fieri transubstantiatio in corpus Christi praesens. Secundo, quid possit esse solumale in termino ad quem conversionis? haec enim duo tangebantur in argumentis ad primam partem. De primo sciendum, quod sive ad transubstantiationem minus in aliud non requiritur, nisi quod uterque terminus sit substantia; & sit plene in obedientia agentis, quantum ad totale esse, & quantum ad totale non esse, sive secundum aliquos plus requiritur, scilicet mutua convertibilitas secundum naturam, propter scilicet principium potentiale transformabile a forma minus ad formam maiorem, licet non unica transmutatione, sed per multas & hoc ab agentis naturali. Utrumque illorum salvatur in proposito, quia tam panis, quam Corpus Christi totaliter est in potestate Dei quantum ad totale esse, & ad totale non esse; habent etiam naturam eiusdem rationis, & propter quam, quantum est ex parte utriusque, possit fieri transitus per naturam ab uno in aliud, licet per multa media, licet etiam considerando corpus illud, in quantum est nunc immortale, & impassibile, non possit illud per naturam converti in panem; sed hoc non est, quia careat materia receptiva formae panis, sed quia materia sua inseparabiliter continetur a forma sua, scilicet anima impassibili. Hoc etiam possit declarari de partibus utriusque termini a Deo enim in potestate sua habet tam materiam, quam formam utriusque termini; & per consequens potest materiam convertere in materiam, & formam in formam; & ita totum in totum & totaliter hoc autem non potest naturale agens, quia in potestate eius, non est materia, sed supponitur alicui lux ex prima quaest. huius quarti. & ista ratio procedit secundum illam viam; quae tacta est in quaest. praecedente, non autem supponendo, quod conversio requirit susceptivum, ut communitur utriusque termino. (a) Sed de modo possibilitatis istius conversionis ponitur sic; Materia ut est quid, est omnino indistincta, primo de generatione; ergo agens praesupponendum est, ut quid respicit illam ut omnino indistinctam: Deus est huiusmodi, quia non agit per motum, & hoc ideo quia non est instru-

mentum, sed causa prima; ergo agit in materiam ut omnino indistinctam; ergo licet potest formam destructam eandem numero reducere in suam materiam propriam, quia non agit per motum, qui prohibet idem numero redire: ita potest eandem formam inducere in quantumque materiam; ad eandem autem formam numero, sequitur eandem materiam numero; ergo potest facere quod quocumque forma fiat in quantumque materia, & sic potest facere quod forma Corporis ponatur in materia panis, & per hoc illa materia fiat illa, & forma, & totum istud diffuse declaratur.

Sed contra primam propositionem, quam accipit, scilicet materia ut est quid, est omnino indistincta arguitur sic. Quia ut intelligitur indistincta secundum numerum, scilicet quod quocumque ut est quid, est omnino eadem cuiusque. Vel intelligitur indistincta secundum rationem, hoc est, ut est quid, est unius rationis. Si primo modo ille intellectus est omnino impossibilis, quia contra Philosophum; & contra rationem naturalem, & contra illud quod intendit declarare. Contra Philosophum, quia ex intentione loquens. 12. *Metaphysic. cap. 2. de per se principis*, dicit, quod sicut principia sunt alia, sic eorum per se principia, & hoc secundum genus, & speciem, & numerum. Et ad propositum expresse dicit, *Horum quae sunt in eadem specie, diversa (supple sunt) principia, non praecise, sed quia singularium, alia est sua materia, & movent, & species, & mea, ratione autem universali eadem*; ergo ex intentione vult quod materia mea, & tua, ut est per se principium meum, & tuum, est alia numero; est autem per se principium ut quid est, quia pars substantiae non potest esse aliquid nisi ut substantia, & ut quid.

Hoc etiam patet ex processu Philosophi (a) investigando materiam primo Phys. & primo de generatione & secundo dicit eam esse eandem substantiam totam transformatam: utriusque termino. Sic ergo est eadem in genere & corrupto, quomodo non est eadem in duobus simul generis, quia tunc generatio & corruptio non magis concludunt materiam unam, quam filium existentiam diversorum; ergo materia ut quid, si est eadem in aere corrupto, & in igne genito ex ipso, ipsa ut quid est; non sic est eadem in aere & in igne simul existentibus. Et potest ratio confirmari, quia si posset esse eadem simul sub forma aeris & ignis, non requireret transmutationem corruptivam, praecedens ad hoc, quod materia fieret sub alia forma. Contra hoc etiam est ratio manifesta, quia materia est prior ordine naturae, quam ipsa forma recepta; quia materia est fundamentum omnium iuxta illud 1. *Met. in antiqua translatione, In fundamento naturae nihil est distinctum*. (b) Prius autem ut est prius essentialiter non variatur propter variationem posterioris: Si ergo materia ut est quid, est omnino eadem in se, nullo modo potest esse alia praeter aliam formam receptam: ergo ipsa omnino eadem recipit formas contrarias substantiales, vel saltem impossibiles, ut aeris, & ignis. Et tunc sequeretur

tur quod generans possit generare, nihil corruptumendo: possit etiam materia simul esse eadem sub forma hominis, & asini, & sic nulla esse totæ substantiales repugnarent in simul persequendo materiam. Est etiam ille intellectus salus ad propositum suum, quia deducit, quod potest formam corporis ponere Deus in materia panis. Si autem illa materia est eadem cum materia corporis, non potest poni in eadem forma corporis, quia iam habet eam; eadem enim numero sibi ut pote materia corporis iam habet illam formam; ergo & ista habet, & si habet, non potest sibi imprimi, quia tunc simul haberet, & non haberet. Si autem intelligat quod materia fit indiffinita, hoc est ejusdem rationis, & sic deducat, quod Deus potest formam eandem numero imprimere illi materiae que inest: ista consequentia non valet, quia eadem forma numero non potest simul informare duas materias, quarum utraque erit sufficiens receptivum, & totale ejus; nam & illa unitas rationis stat cum distinctione numerali hujus materie ab illa. Esto etiam quod daretur sibi consequens, non tamen sequitur quod illa materia fiat illa materia, qualiprius non variatur propter novitatem posterioris; materia ergo illa non fit alia, quam prius fuerit, quia recipit aliam formam, quam prius non habuit. Hoc etiam probatur, quia si heret alia; ergo illa forma non posset sibi imprimi, quia forma illa non potest imprimi illi materiae, que iam habet eam, ut sic arguatur pro eodem instanti: si materia panis recipit formam corporis; ergo fit in illo instanti materia corporis; ergo in illo instanti non potest recipere formam corporis, quia materia corporis non potest tunc recipere formam corporis, quia eam præhabet. Item, illa impositio forme corporis in materiam panis non esset transubstantiatio, sed generatio: illa enim materia prius fuit sub privatione forme corporis, & non habet formam illam. Nec per hoc etiam probatur quomodo forma panis transeat in formam corporis. Præterea, etiam illa propositio, quod solus Deus respiciat materiam ut est *quid*, videtur esse falsa; agens enim sub ea ratione respicit passum, sub qua inducitur in eo terminum actionis: sed agens creatum potest inducere formam substantialem in materiam per generationem, & illa inducitur in materiam ut est *quid*, quia sic est per se receptiva forme substantialis; ergo agens naturale attingit materiam ut est *quid*: & ex hoc sequeretur, si illa propositio esset vera, quod eam respiciens, ut *quid*, potest eandem formam in materiam quantumque imprimere, & tunc si agens supernaturale transubstantiare potest, inæneret etiam quod agens causarum hoc posset, quod Deus est manifeste falsum. Item illa propositio, que probat, quod Deus non agit per motum, & omne aliud agere per motum, quia omne aliud est instrumentum Dei, & Deus est prima causa non concludit, immo magis potest duci ad oppositum, si illa instrumentum, in quantum instrumentum est, non oportet agere per motum, nisi quia per ipsum est movens motus; ergo oportet illud respectu cuius est instrumentum movere ipsum, & per consequens illud cuius est instrumentum poterit agere per motum in ipsum instrumentum.

Quoniam

Quantum ergo ad illum articulum dico, quod possibilitas conversionis panis absoluta in Corpus Christi est plena obedientia utriusque termini respectu virtutis divine. Sed est dubium speciale hic, propter terminum ad quem præexistentem, quia non videtur quod in præexistens, & secundum esse præstatum manens possit aliquid converti. Hic dicitur potest, quod est impossibile transubstantiationem partialem esse in præexistens: quia illa est mutatio per quam potentiale recipit actum, quo prius caruit, & per consequens compositum ex illo potenciali & illo actu novum est, quia succedit privationi illius actus. Sed oppositum est in transubstantiatione totali; quia ibi non est mutatio, ut dictum est prius, & ideo non oportet terminum illius transubstantiationis sequi privationem, seu negationem oppositam suo esse. Sed istud non sufficit, quia licet non oporteat terminum istius transubstantiationis esse novum propter rationem mutationis, sicut bene deducitur; tamen videtur quod oportet ipsum esse novum, quia est terminus novæ actionis; nihil enim est terminus actionis proprie, scilicet de genere Actionis, quin per illam actionem accipiat esse, & hoc saltem secundum illud, secundum quod est formalis terminus actionis illius; unde etiam Filius Dei, qui est terminus Ætæ generationis Patris, per illam generationem accipit esse, & personam esse, & Deum esse, alioquin, si nullum esse accipit per illam, non videtur esse intelligibile, quomodo sit ibi aliquid terminus generationem, que est actio de genere Actionis; quod pro tanto dico ad excludendum operationes, que dicuntur æquivocæ actiones; illarum quidem terminum non oportet accipere esse, quia non sunt actiones de genere actionis, sed sunt termini, ut dictum est *dist. 3. primi libri*.

Si dicas, verum esse de termino actionis positiva; transubstantiatio autem non est, nisi actio destructiva termini ad quo, & hoc magis est non actio. Hoc non videtur probabile, quia ipsa est inter terminos positivos, ita quod nec est creatio, nec destructio. tantum. Potest dici, quod transubstantiatio (hoc stante, quod fit inter terminos positivos, qui sunt substantiæ) potest poni duobus modis intelligi. Uno modo quod fit ad substantiam, ut per ipsam accipientem esse. Alio modo ut sit ad substantiam, ut per ipsam accipientem esse hic. Prima potest dici productiva sui termini ad quem: secunda adductiva, quia per ipsam adducitur terminus, ut sit hic. Et sub aliis verbis potest esse, vel ad entitatem sui termini, vel ad presentialem ejus alicubi. Transubstantiatio primo modo non potest esse ad substantiam, que præsit, quia non videtur posse poni in substantiam manentem secundum esse suum antiquum, sed secundo modo bene potest esse transubstantiatio in præexistens, quia potest fieri de novo præsens hic, ubi fuit terminus a quo, manens tamen ubi erat prius. Et si obijciatur, (a) quod ista secunda non est transubstantiatio, quia terminus ejus non est substantia, ut substantia: sed est ista presentia, que accipit substantiæ: sola enim illa acquiritur per istam actionem.

S a

Et

a Dubitatio difficultis speculationis.

Et præterea tunc erit terminus *ad quem* per transubstantiationem alicubi, ubi prius non fuit, cuius oppositum probatum est in *dist. 10. qu. 1.* Et præterea, tunc quot essent hic præsentia, tot essent præsentia, & per consequens tot conversiones; materia autem fuit in Christo, quorum quodlibet est hic præsent: ergo fuit multa conversiones. Ad primum potest dici, quod substantia est terminus ipsius transubstantiationis, secundo modo dicitur, quia ipsa substantia succedit substantiæ, non tamen habet esse substantiale novum, sed tantum præsentiam novam.

Ad secundum dico quod transubstantio primo modo dicta, non facit terminum *ad quem* esse, ubi non præfuit, & ita debet intelligi conclusio prævota *dist. 10.* sed transubstantio secundo modo dicta includit mutationem quandam ad simplicem præsentiam circa terminum *ad quem*, & ratione istius bene potest terminus *ad quem* esse per illam, ubi non præfuit. Ad tertium potest dici, quod non est ibi, nisi unum primum præfuit, scilicet illud quod est primum ignatum unius igni. Alia autem præsentia, vel sunt partes ipsius, vel concomitantia ipsam: conversio ergo est unica, quia unus substantiæ panis præfuit istis speciebus, in unum corpus, ut præfuit eidem.

Pro ista via videtur esse ratio ista, quia eo modo terminus præter convertitur in terminum posterioriorem, quomodo terminus posterior succedit termino priori; sed terminus posterior non succedit secundum esse simpliciter, sed secundum esse hic præfens panis præexistenti; ergo nec panis convertitur, nec transit in Corpus Christi, nisi secundum esse hic præfens panis præexistenti. Si dicas, quod absolute esse corporis succedit ipsi esse panis, quia corpus manet secundum suum esse simpliciter, pane desistente esse.

Contra, hoc non est succedere quæ terminum termino, quia sic sol potest dici succedere cuicumque corrupto hic interiori, quia manet in suo esse, illo deiquæ esse. Secundum hanc viam potest teneri, quod termini istius transitus sunt inco-possibiles, eo modo, quo terminant, quia hic non fuit final, licet de potentia absoluta Dei possint esse final: sicut licet Deus possit facere æternum finalem cum igne de potentia absoluta, & forte ex eadem materia, tamen ut aer succedit igni, sic fuit inco-possibiles in final essendo. Contra hoc videtur, quod non fit tantum una mutatio in proposito, quia per illam quæ corpus ut hic succedit panis ut hic, non desinit panis esse nisi ut licet, & per consequens non desinit esse simpliciter: ergo oportet dare aliam mutationem per quam panis desinit esse simpliciter. Responsum tenet quære.

(3) Dicit potest ut dicitur *D. Hor. quæst. 11. a.* an panis in conversione in Christi Corpus annihilatur, an sic solutiones argumentorum, quæ in ordine est. qu. 4. huius dist. quod panis hac conversione desinit solvitur esse hic, & sic solum habet mutationem de perditivam præsentia

a Additio.

sentia sua ut hic, & hoc primo virtute ipsius conversionis. Hanc consequitur alia deperditiva, quæ desinit esse simpliciter, & sic sunt due, sed tantum una primo unitate conversionis huius.

De secundo articulo dico, quod sicut in conversio sunt duo, scilicet materia, & forma; ita in termino *ad quem* conversionis; ponitur enim hic compositum primo converti in compositum, & ita in utroque termino aliquid esse formale, & aliquid materiale. Quid sit ergo formale in termino *ad quem* dicitur quod in natura humana Christi nihil est nisi materia prima, & anima intellectiva, & pro hoc fuit quatuor rationes fundamentales. (a) Prima est hæc: Unius entis est unum esse, unum esse est ab una forma: ergo totus entis est una forma. Hoc confirmatur per illud Philosophi 9. *Met. c. de unitate definitio- nis*, (b) ubi vult, quod genus nihil est præter eas quæ sunt generis species, & ibidem, *Finalis differentia substantiæ erit rei, & definitio*. Ex ibidem: *Non est ordo in substantiis, quomodo enim oportet intelligere hoc prius illud vero posterius?* Ex quibus omnibus accipitur quod unitas definitionis per hoc est, quod genus nihil est præter ea, quorum est, & differentia quæ habet rationem formalis dicit totam substantiam rei: ergo non est ibi alia & alia forma, quia tunc si a prima forma acciperetur genus, & a secunda differentia, genus esset aliquid præter species saltem secundum esse quidditativum, nec esset differentia ultima tota substantiæ definiti. Ellet etiam ordo in substantiæ rei secundum ordinem formarum. Ibidem etiam videtur dicere Philosophus, quod differentia posterior includit priorem, nam *fixio pedis est quædam pedatus*, sed non includitur, si ab alia & alia forma sumeretur. Hæc ratio sumpta est ex unitate per se. Secunda ratio ex differentia forme accidentalis ad formam substantialem sumitur; forma enim substantiæ dat esse simpliciter, accidentalis autem secundum quid. Ex hæc sequitur alia differentia, quod forma accidentalis advertit simpliciter, substantiæ autem enti tantum in potentia. Tertia differentia est, quod substantiæ est generatio simpliciter, quia de potentia simpliciter *ad esse simpliciter*, accidentalis autem secundum quid. Sed si forma substantiæ possit sequi aliam formam substantialem in eodem, istæ differentie non salvarentur: nam illa secunda non daret esse simpliciter, quia adveniret enti in actu, & esset generatio secundum quid: Et ultimum medium, scilicet de generatione, ponderatur specialiter, quia secundum Philosophum 5. *Phys.* generatio non est motus propter duo media, quæ ibi tangit. Primum est, quod *moveatur est, quod generatur non est*. Secundum medium, est quod *moveatur est in loco*, & loquitur utrobique accipiendo quod generatur, pro subiecto generationis: ergo illud simpliciter non est, nec habet formam, per quam potest esse in loco: sed si ponetur forma prior saltem per istam, subiectum esset simpliciter, & posset esse in loco; ergo &c. Tertia ratio sumitur ex predicatio- ne, quia quando a diversis formis accipitur predicatio, vel est præ-

S 3

a D. Tb. 1. p. sum. 9. 26. n. 3. & 4. b c. 43.

dicatio per accidens, utpote si forma non sunt per se ordinatae, ut homo est albus, vel si forma sint per se ordinatae, est predicatio per se secundo modo, ut superfluitatum est coloratum: ergo si genus accipitur ab una forma, & species accipitur ab alia, quod oportet dicere, ponendo plures formas in homine, sequitur quod predicatio aliquis generis de homine non erit predicatio per se primo modo (a). Quarta ratio potest fieri, & plus valet omnibus praecedentibus. Pluralitas non est ponenda sine necessitate ex 1. *Phys.* (b) sed non est necessarium ponere illas plures formas, quia perfectior continet in se imperfectiorem virtualiter, sicut tetragonum trigonum ex 2. *de Anima* (c): ergo superfluum est ponere illam aliam distinctam ab illa perfectiori continente illam.

Invenientes istis rationibus, & conclusionem ipsarum tenentes ad propositum eas applicant. Dicitur enim uno modo, quod primus terminus conversionis istius est compositum ex materia, & anima intellectiva, non ut intellectiva, nec ut compositum, quod est homo, sed ut *esse* corporeum, & constituit compositum, quod est corpus. Ipsa enim eadem anima, & constituit in *esse* hominis, & animalis, & corporis, & substantiae, & hoc tunc distinctione reali formae, & formae, sed propter convenientiam vii. ubi forma penetratioris: & sicut potest aliquid primo agere per animam, ut dat *esse* corporeum licet non agat eandem actionem per animam, & ut dat *esse* intellectivum: ita potest terminare actionem sub tali ratione, licet non sub tali.

Contra istud: Si hostia consecrata a Christo in caena in py side fuisse in triduo servata permanisset ibi eadem res primo contenta: illud autem in quod primo fiebat conversio, nec fuit materia prima, nec accidentia, nec compositum ex materia, & accidente; ergo compositum aliquid ex materia & forma substantiali: illud ergo permanisset in triduo, sed tunc non erat compositum ex materia & anima intellectiva, quia Christus vere fuit mortuus in cruce, & ita anima intellectiva vere fuit separata: sed non potest esse simul separata & unita eidem corpori, ex *dist. 10.* Item, terminus istius conversionis oportet quod sit reale, & ut reale, quia conversio est realis: sed anima intellectiva, ut dat *esse* corporeum distinguendo contra *esse* intellectivum, etiam secundum aliquos istorum non est aliquid reale, sed tantum quod abstractum per actum intellectus, sicut commune est aliquid praeter singularia sine inferiora secundum eos; ergo ista conversio non potest esse in anima sub tali ratione, ut in per se terminum conversionis.

Alius tenens conclusionem eandem dicit, quod materia habens modum quantitativum est illud compositum in quo sit conversio panis: quantitas enim derelinquit in materia modum extensivum partium, qui

a s. c. 10. b s. c. 11.

c D. The. praesentis dist. ar. 1. qu. 1. pp. panis secundum quod 16. art. 5.
d Quare Hervaeus quaest. 9. 10. & quaest. 9. 10. & Capreolus

qui modus non est aliquid accidentis ipsi materiae: & tamen materia sub illo modo est compositum, in tantum etiam in posse dici corpus, ut ipse declarat. Ideo autem negat quantitativam esse in per se terminum conversionis, quia tunc non esset transubstantiatio si requireretur in per se termino suo aliquid accidentis, & tunc etiam esset ibi quantitas primo, quod ipsi negant, & alii committunt. Contra quare, aut modus ille quantitativus est idem materiae praesae sumptae, aut non. Si sic, & conversio fit in materiam sub illo modo, ergo fit conversio totius panis in materiam praesae acceptam, & per consequens non est materia conversa in materiam, & locum in formam, quod ipse negat. Si non: ergo vel ille modus quantitativus nihil est, & tunc conversio fit in nihil, quia formalis terminus conversionis est purum nihil. Vel conversio fit praesae in ipsam materiam, & per consequens non est materia conversa in materiam, & forma in formam, & tunc multiplicatur verba sine fructu. Aut aliquid aliud a materia, & tunc vel forma substantialis, vel accidentalis. Si substantialis, & non anima intellectiva, habetur propositum, quod est alia forma substantialis in Corpore Christi. Si accidentalis, sequitur illud inconvenientius, quod creditur vitare, scilicet quod in per se termino istius conversionis requiratur aliquid accidentis.

Item, nihil causatum a posteriori naturaliter potest esse idem prior naturaliter: modus ille per se causatur, & derelinquitur a quantitate, quae est posterior naturaliter substantia materiae: ergo non potest esse idem substantiae materiae. Major probatur, quia quod est idem realiter priori, non dependet realiter ab eo; sed posterior dependet realiter a priori, prius non dependet a posteriori; ergo nec istud quod est idem sibi realiter dependet a posteriori; sequitur, ergo dependet, & non dependet. Adhuc maior istius manifestus patet, quia contradictio est aliquid esse, & non esse aliquid, quod est idem sibi, sed si illud non dependet ab aliquo, & illud quod est idem sibi dependet, posset illud esse sine illo.

Praeterea, aut illud corpus quod ponit primum terminum conversionis, est corpus mathematicum, vel naturale: non enim distincte Philosophos corpus in plura. Si mathematicum, ergo includit actum quantitativum; ergo habetur quod vitas. Si naturale, vel ergo est per formam substantialem, vel per qualitatem. Si primo modo, habetur propositum, quia illa forma non est anima intellectiva. Si secundo modo, & qualitas naturalis praesupponit quantitativam, adhuc habetur propositum, quia primus terminus conversionis includit materiam cum quantitate & qualitate, & ita erit non tantum ens per accidens, sed dupliciter ens per accidens.

Item non sunt efficaciora verba super sanguinem, quam super corpus, sed dicendo, *Hic est calix sanguinis*; non potest fingi terminus conversionis esse sola materia sub modo quantitativo, quia illud non est sanguis; sanguis enim dicit aliquam substantiam, quae generatur a nutrimento assumpto, & est proximum convertendum in carnem; non autem generaretur, nec converteretur, nisi haberet propriam

formam substantialem. Præterea cum dicitur, *Hoc est corpus*; non ponitur aliquid distrahens a veritate carnis, & ossis, & humidorum; sed potius ut includit omnes partes eius, quod est primo animabilis; sed si dicitur, *Hæc est caro vel os*, videtur scilicet ponere terminum conversionis esse tantum matiam sub modo quantitativo; ergo multo magis in proposito in accipiendo corpus, ut est quoddam includens omnia ista, sicut hic accipitur.

Si ergo neuter modus tenens conclusionem negativam hanc, quod in Corpore Christi non est alia forma substantialis, quam intellectiva, salvat sufficienter veritatem Eucharistiae; sed nec salvat iudicentem unitatem rei contentæ in Eucharistia, scilicet unitatem Corporis Christi, quia sicut in existentia naturali, ita & in Eucharistia erat idem corpus, & mortuum, & vivum: quod probatur per multas auctoritates, quarum una est Ambrosii. & ponitur de consecrat. dist. 2. *Omnia quæcumque*, loquens de Eucharistia, quomodo efficitur Corpus Christi, idem, inquit, *sane corpus quod ex Virgine sumptum est, quod passum est, & sepultum, & sepulchro resurrexit, & in celum ascendit.* Item dicit Leo Papa in sermone de Ascensione Domini: *Non dubia fide, sed certissima scientia tenemus eam naturam in Patris consecratione ibi, que iacuerat in sepulchro.* Idem habetur ab Augustino in sermone de Ascensione (a), qui incipit. *Omnia charissimi.* Item Augustin. de fide ad Petrum: *Idem homo in utero matris, & pependit in cruce, & iacuit in sepulchro & resurrexit.* Sed non potest intelligi hic ista identitas, nisi ratione partis, quæ est corpus. Hoc etiam vult Damasc. lib. 3. cap. 30. Nullam, inquit, *partium naturæ deposuit.* Item Gregor. super illud Joan. 20. *Maria stabat &c.* Quod moriendo in sepulchro posuit; *surgenda super Angelos levavit.* Hoc etiam habetur ab Augustino, ad Felicianum, & habetur lib. 3. distinct. 21. *Illam carnem in sepulchro non deseruit, quam in utero formavit.* Hoc etiam confirmatur per Innocentium, Extra de celebratione missarum. In quadam: *De latere Salvatoris Auxili sanguis & aqua, in quibus insinuita sunt duo principalia Sacramenta, Baptismus, & Eucharistia;* ergo Eucharistia ut ibi innotuit, & habet significationem illius sanguinis fusi de latere, & habet efficaciam virtute illius sanguinis: sed non significat sanguinem, nisi qui est pars corporis; nec habet efficaciam, nisi in virtute esset sanguinis de Corpore Christi: ergo illud Corpus, de quo Iesus fuit sanguis ille, tunc Corpus Christi. Sed de corpore mortuo fusus tuis, quia Joan. 19. dicitur, quod eo iam mortuo unum milium latus ejus aperuit: *Cum viderent, inquit, Jesum jam mortuum;* ergo illud corpus jam mortuum fuit idem cum Corpore Christi viventis. Item, Hieronymus super illud Jonæ 2. *Et sublevari de corruptione, dicit, illud ipsum corpus & eandem carnem resurgere, quæ ipso condita fuerat.*

Alii concedentes conclusionem ad quam adductæ sunt istæ auctoritates,

res, dicunt, quod quatuor rationes adductæ pro conclusione negativa concludunt de quolibet, quod producitur ab uno & eodem agente. (a) Non autem concludunt de homine, quia producitur a duobus agentibus, & duabus mutationibus; corpus enim producitur a propagante, anima autem a creature. 16. de animalibus dicitur: *Solus intellectus est ab extra.* Est itæque duæ conclusiones, scilicet prima, quod illa rationes concludunt ibi, & non concludunt hic, quæ est secunda, probatur.

Prima fit: Omne quod est; ideo est, quia unum numerus est; Boetius lib. de Unitate, & Uno, ergo ad quilibet unam rem naturalem est de materia mutatio: sed mutatio distinguit specie, numerum, & genere, per formam terminantem ex 8. Phys. ergo unius mutationis, (b) quæ producitur una res naturalis est una forma numero terminans.

Si dicatur quod in generatione unius entis sunt multæ generationes pertiales, & illæ sunt ad diversas formas, tanquam ad proprios terminos.

Contra: Aut illæ plures formæ educuntur de una potentia materialis, aut de diversis. Non de una, quia secundum Commentatorem 12. Metaphys. (c) numerus potentiarum in materia est secundum numerum specierum, & ita illæ duæ formæ, quibus esset una potentia, essent ejusdem speciei, sed tales duas est impossibile simul esse in eodem. Et præterea tunc illæ perfectent materiam secundum eandem potentiam, & tunc duo actus essent unius potentie, quod videtur esse contra Philosophum 3. Phys. ubi vult, quod potentia distinguantur sicut actus, quia si posse sanari & posse egrotare essent idem, sanari & egrotare essent idem. Nec potest dici quod illæ formæ educantur de diversis potentis materiæ, quia cum illæ potentie inessent materiæ sine ordine nature, sequeretur, quod & formæ illæ sine ordine essent perfectientes materiam istam, quod est impossibile. Tunc etiam sequeretur quod materia utraque esset terminus a quo generationis plures mutationes includerent, esset ens per accidens, quia habens plures potentias; sed de ente per accidens non generatur nisi ens per accidens: ergo generatum non esset unum nisi per accidens.

Item, omnes illæ rationes concludunt ex per se ratione formæ substantialis: ipsa enim per se constituit ens in actu simpliciter. Et si responderetur per esse completum, & incompletum, hoc improbat, quia non esset via distinguendi formam substantialem ab accidentalibus: quant unicuique enim esset forma talis vel talis, posset evadi dicendo illam, quæ est substantialis, esse accidentalem, & e converso per completum, & incompletum. Ex hoc potest fortassis ratio sic: illa positio est irrationalis, quæ excludit distinctionem substantiæ ab

acci-

2 Henr. quol. 1. qu. 6. c. 11. & 16. & quol. 2. q. 2. & 3. & quol. 4. quol. 13. & in 4. in fine. & quol. 6. quol. 14. & quol. 9. q. 8. & quol. 10. q. 1. & quol. 12. q. 10. h. c. 4. & in 4.

3 Cap. 11. & ceteris.

accidente; hæc est huiusmodi, quia per illam non potest concludi aliquam esse formam accidentalem per hoc, quod advenit enti in actu, quia per se illud fuit in actu, incompleto, & ita dicitur (si forma accidentalis adveniat) quod præexistens sit in actu incompleto. Secunda conclusio, scilicet quod in homine non concluditur, sed quod oppositum fit ibi verum, probatur sic: Omne per se agens habet aliquem proprium terminum suæ actionis; & per consequens ubi sunt diversa agentia, & diversæ actiones, non potest esse forma eadem per se terminans. Et hoc confirmatur per Philosophum *4. Phys.* ubi dicitur, quod non potest eadem sanitas redire propter diversitatem actionis ad hanc & ad illam sanitatem; (a) Sed agens incertum per se agit ad generationem hominis, quia intendit animam intellectivam; & agens, creatum per se agit ad ejus generationem, alterando, corrumpendo & transfundendo, alioquin non magis esset bos pater bovis, quam asinus, nisi quia per actionem bovis de femine bovis generatur bos, & ita in homine. Et confirmatur ratio, quia si idem esset per se terminus utriusque agentis, aut idem compositum, aut eadem forma. Si primum datur, ergo homo est creatus, quia est per se terminus creationis. Si forma, ergo homo non est per se a propagante, quia per se est terminus creationis: utrumque est inconveniens. Addit iste iuxta primam rationem suam, quod ad duas formas deductas de potentia materie sunt potentie distinctæ; sed ad duas formas, quarum altera educitur de potentia materie, altera casuatur, non sunt duæ habitantes, vel potentie; & ideo magis est una generatio ad duas formas secundo modo, quam primo modo.

Addit etiam quod illa forma que potest dare esse materie naturaliter formam sine altera, nata est constituere suppositum; & ideo omnis forma superveniens illi est accidens; sed forma non nata dare per se esse sine alia, non est nata constituere suppositum, nisi miraculose. Et ad propositum forma mixtionis non est nata perficere, nisi dum anima intellectiva perficit, & ideo nata est separari a materia, i quando anima desinit informare & ideo miraculose est quod forma mixtionis manet in materia sine intellectiva: nec anima adveniens illi est accidens, quia illa prima non est nata constituere suppositum, nisi miraculose. Addit etiam quod eadem materia est proprium perfectibile ipsius mixtionis & anime intellectivæ; non autem forma prior, scilicet mixtionis constituit proprium receptivum anime; tunc enim anima advenit enti in actu, & tunc non esset forma substantialis.

Addit quarto, quod intellectiva continet in se vegetativam & sensitivam: illa autem forma mixtionis continet virtualiter omnes formas, que possunt esse in actu in aliis formis corporis. Ideo autem intellectiva non continet illam formam mixtionis, quia imperfecta est, & inextensa, & ideo continet illas que possunt tali modo habere esse, forma autem mixtionis continet omnes alias extensas, vel extensibiles, & ideo illæ duæ sufficiunt in homine.

Cou-

Contrà conclusionem arguitur ex isto quarto, & ultimo addito sic: Vegetativa in planta continet in se formam corporeitatis, & sensitiva in hove continet vegetativam, & corporeitatem, alioquin oportet in illis posse plures formas, quod ipse negat. Tunc accipio istam propositionem: Quicquid continet perfecte & formaliter aliquam formam continentem formaliter illam formam, continet formaliter illam aliam; sed intellectiva continet perfecte & formaliter vegetativam & sensitivam per te, & non sub ratione destruentis rationem vegetativæ & sensitivæ, sed sub ratione perfectiori quam illa forma habentur sine intellectiva; ergo intellectiva continet perfecte illam formam, quam sensitiva, & vegetativa continent. Sine ratione ergo videntur dictum, quod sensitiva in bruto continet formam corporeitatis, & vegetativa in planta; & tamen quod sensitiva & vegetativa, ut contenta in intellectiva & modo perfectiori, non continent eandem formam. Si dicas continentur in intellectiva modo incertum, ideo non continent formam corporeitatis que est extensibilis. Contra, aut sensitivæ & vegetativæ modus extensibilis repugnat, aut modus extensibilis, aut nec sic, nec sic.

Si primo modo, ergo non continentur in intellectiva. Si secundo modo, ergo non continent formam corporeitatis. Si vero datur tertium membrum, scilicet quod neque sic, neque sic: tunc indifferenter poterunt continere formam corporeitatis, ut sunt in se, vel ut contenta in intellectiva: tunc enim continent corporeitatem propter ordinem perfectionis formæ ad formam, non autem propter modum existendi talem vel talem; sed ordo perfectionis semper est idem.

Item, manifestius videtur exclusæ fide, quod possit concludi in aliis vivis formam mixtionis differre ab anima, quam in homine de anima intellectiva; & hoc probatur, quia non potest esse regulariter idem effectus a quibuscumque, & quantum cuasque diversis agentibus; sed a quocumque: corrumpatur corpus vivum & tunc tamen non statim resolvantur in elementa, semper producitur cadaver idem & ejusdem rationis. Pater ad sensum: sed idem non potest esse terminus proprius actionis hujus, & illius agentis: ergo non est novum productum per actionem corruptivam ipsius animæ, sed est derelictum.

Apparet istud in speciali, si bos per cultellum, submergionem, vel interfectionem, vel aliis modis corrumpatur, semper derelinquitur idem cadaver & ejusdem rationis: corruptio autem hanc & illa non sunt nata inducere eandem formam. & hoc statim abiq: omni alteratione prævia: immo si debet eadem talis forma induci & ab eodem agente, adhuc videtur uniformis alteratio necessaria prævia; sed hæc quantumcumque difformis alteratio præcedat, & ab alio & alio agente, semper sequitur idem terminus. Contra secundum additum, scilicet de forma perficente naturaliter formam sumptam, arguitur sic: Omne agens quod potest sufficere in actionem suam sine actione alterius & in terminum actionis potest informare passum illa forma sine actione alterius: sed agens naturale potest cum communi influenza si-
ne speciali actione divina in actionem suam, & in terminum actionis, qui

qui est forma mixtionis. Quod enim tunc in eodem instanti Deus cre-
at animam, hoc non est prius naturaliter, quam propagans inducat
formam mixtionis, immo est posterior naturaliter, sicut forma ad
quam est dispositio, sequitur dispositionem: nec necessario simpliciter
Deus creat animam, (immomere contingenter:) ergo agens
illud potest informare suam passum per illam formam mixtionis, (a)
absque actione Dei, & per consequens nulla contradictione est respectu
agentis creati, quod forma mixtionis informet absque anima intelle-
ctiva: non ergo est miraculum, Contra tertium additum de proprio
perfectibili anime intellectivæ, arguitur dupliciter. Primo sic. Pro-
prium perfectibile ab agente sufficiente potest perfici propria Per-
fectione circumscripito quocunque agente alio, & perfectione alia, ma-
xime ab agente non dependente in agendo ab actione alicujus alterius
agentis: ergo si materia prima sit primum & proprium perfectibile
anime intellectivæ, poterit a Deo agente, qui in agendo non dependet
ab aliquo creato, informati anime intellectivæ, absque actione agentis
creati, & termino ejus; & sine omni forma mixtionis potest im-
mediate intellectivæ perficere materiam. Hoc videtur inconveniens,
quia tale compositum non videretur esse homo, cum non haberet il-
lud quo formaliter homo est homo. Secundo sic, ex duobus acti-
bus, quorum unus non est potentia respectu alterius non potest fieri
per se unum. *Met. cap. 8. §. c. ult. (a)* Quia ibi uterque illorum
actuum manet actus simpliciter respectu alterius, & ex duobus actibus
in se, & inter se non fit per se unum; sed per se forma mixti,
& anime intellectivæ sunt duo actus, & necesse potentialis respectu alterius,
sic quod neuter est ratio recipiendi alterum; ergo non fit per se unum
ex eis. Si dicas, immo, quia eadem materia recipiet eos.

Hoc nihil ad B quia per se unitas alicujus entis, est ex actu non
ex potentia ex capitulo præallegato. Contra rationem istius opinio-
nis, in quantum concordat cum præcedente opinione contra illam di-
visionem, aut una mutatione aut pluribus, dicitur opinio. Ad
unitatem compositi generis, quod duas sunt mutationes ordinatæ ad
duas formas ordinatæ, vel requiritur tantum una mutatio. Si se-
cundo modo tunc a quibuscunque agentibus sint plures mutationes,
licet ordinatæ, tamen genitum non erit unum, & tunc homo secun-
dum opinionem istam non erit unus. Si autem primum, sufficit, tunc
licet illæ plures mutationes sint ab uno agente, non minus productum
poterit esse unum, quam si illæ mutationes sint a diversis agentibus:
immo cæteris paribus videtur quod magis sufficiat unum agens, quam
plura agentia.

Respondetur ad hoc, quod duas mutationes, ad quas est una po-
tentia materie, sufficiunt ad hoc, ut productum sit unum, non au-
tem ubi sunt potentie diversæ materie: sed secundum primum addi-
tum ad formas educatas de potentia materie sunt diversæ potentie; ad
for-

formam autem educatam, & illam non educat eadem est potentia;
hanc autem & aliam respiciunt duo agentia; & ideo duas mutationes
a talibus duobus agentibus subordinatis sufficiunt ad produendum
compositum, non autem illæ duæ sive. Contra, aut potentia nu-
meratur ad unam rationem formæ, & tunc sequitur utrobique esse
duas potentias, sicut tunc duæ formæ, sive ab eodem, sive a diversis
agentibus sint inducæ. Aut numeratur potentia non respectu formæ,
sed respectu agentis: & sequitur magis numeratio potentie, quando
sunt diversæ agentia, quam quando est unum agens.

Dices numeratur secundum numerum formarum, non absolute,
que recipiuntur in ipso composito, sed illarum, que educantur de
potentia illius; tales autem sunt illæ, que terminant actiones agen-
tis naturalis, sed illa que terminat actionem creatam non est talis, &
ideo propter illam non numeratur. Contra, accidit materia quod
forma perficiens ipsam educatur de potentia ejus, vel non educitur;
si enim esset possibile aliquam formam esse in materia, & tamen non
educi de potentia ejus, ipsa ista perfecte perficeret materiam: sicut si
educeretur de potentia ejus; ergo materia eodem modo se habet in
ratione perfectibilis ad formam educatam, & non educatam; & per con-
sequens eodem modo respectu hujus, vel illius numerabitur, vel non
numerabitur potentia materie. Secundum hoc ad primum rationem
pro secunda opinione posset responderi. Posset enim dari utrumque
membrum, & primo quidem quod una est mutatio, qua producitur
unum ens naturale, & hoc loquendo de mutatione ultima, & tunc
concedo conclusionem, quod tantum est una forma, verum est per
se terminans illam mutationem; tamen plures sunt mutationes par-
tiales terminatæ ad plures formas partiales præcedentes, vel ordine du-
rationis, si ponatur una forma plus tempore induci, quam alia: vel
ordine nature, si ponamus omnes illas simul tempore induci, nisi quod
sicut dictum est in *questionibus 9. Met.* ad ultimum formam non esse
proprie mutatio. Exemplum hujus, si ponatur partes organicæ di-
versæ secundum formas substantiales: tunc enim prædicti generatio
unius non solum natura, sed etiam tempore generationem alterius
paris, & etiam generationem illius, que est simpliciter generatio totius,
qua scilicet inducitur forma totalis, præsuppositis jam formis
omnium partium; sed licet ponendū unam, vel plures, dices, aut
est una potentia, vel plures in materia respectu istarum plurium for-
marum ordinatarum, posset dari hoc, vel illud. Et si detur quod
una potentia; tunc ad duas improbabiles contra hoc factas respon-
do. Ad primam, cum dicitur, una potentia specie est ad unam for-
mam specie: verum est ejusdem ordinis. Et ad duas auctoritates Phi-
losophi respondeo, quod intelliguntur non de potentia receptiva, & actu
recepto, sed de potentia & actu ut sunt differentie oppositæ entis, ut
apparet de posse sanari, & posse agrotare, de quibus exemplificat,
quia non est verum de potentia subiecti, quia idem corpus, & eadem
potentia receptiva potest poni in corpore respectu duorum contrari-
orum, licet actus non sint idem. *Ista autem distinctio potentie sic &*

fic, patet ex *questione. art. cml. i.* Si datur etiam, quod sunt due potentie respectu hujus, & illius forme, tunc ad duas improbationes illius membri potest facilius responderi. Cum enim primo dicitur, quod illa due potentie insunt sine ordine illi materie, potest negari primo essentialis, & immediatus insunt materie ordo ad unam formam, quam ad aliam, sicut in subiecto respectu passionum diversarum potest esse potentia prior respectu unius, & posterior respectu alterius. Si autem concederetur quod potentie sunt ex aequo, non sequitur quod actus sint ex aequo: potest enim esse ordo potentiarum, quantum ad terminos, licet non sit ordo earum quantum ad fundamentum, sicut patet in multis aliis, ubi duo respectus sine ordine insunt uni fundamento, & tamen termini illorum respectuum habent ordinem inter se, & in comparatione ad fundamentum. Alia probatio de ente per accidens non habet apparentiam: si enim de seque possit generari aet & aqua, non propter hoc sequitur quod ignis in ratione termini a quo fit ens per accidens, quia ista potentialitas, & illa, non coexistunt per se terminum a quo; ita etiam ex parte subiecti, si habeat potentiam aliam, & aliam, non sequitur, si illa potentie inter se accident; ergo habens illas est ens per accidens. (a) Secunda ratio principalis quae procedit ex ratione forme substantialis, & unitate rei, non concludit; quia distinguo de *dare esse simpliciter*, quia secundum Philosophum *primo de generatione*, ubi arguit, quod ex non ente simpliciter non potest aliquid fieri. Patet respondit ad argumentum distinguendo non ens simpliciter: quia, aut prout *simpliciter* accipit pro *universali*, & tunc non ens simpliciter est purum nihil, & sic ex non ente simpliciter non potest aliquid fieri, & illi non enti oppositum est quodcumque ens, quantumcumque minimum habeat de entitate.

Alto modo accipitur ens simpliciter, prout distinguitur contra ens secundum quid: & tunc ens simpliciter, est substantia; ens secundum quid est accidens, & patet quod est non ens simpliciter oppositum isti. Sic dico in proposito, quod forma substantialis dat esse simpliciter, non quidem esse primum quod scilicet immediate sequitur non esse simpliciter, ut distinguitur contra esse secundum quid. Primum patet, quia si accidens primo advenit materie, & si daret sibi primum esse formale, non tamen daret sibi esse simpliciter, sed secundum quid: quia non est actus nisi secundum quid. Nulla etiam forma substantialis materialis est que dat esse simpliciter materie: & hoc si teneat esse simpliciter, id est esse recedens a non esse, sicut probatum est in ista solutione, artic. primo: quia secundum adversarios materia habet esse simpliciter isto modo etiam sine omni forma: non ergo sola forma substantialis dat esse simpliciter, id est, universaliter, nec etiam simpliciter, id est, primum. Sed accipiendo esse simpliciter secundo modo, prout dividitur contra secundum quid, dico, quod sicut ens dividitur in prius & posterius, vel primum & secundum, & prius

prius continet sub se substantiam, & posterius accidens: ita simpliciter in illo intellectu sequivaleret ei, quod est primum naturaliter, & secundum quid aequivaleret ei, quod est posterius naturaliter, & isto modo omnis accidens dat esse secundum quid.

Dico ergo, quod forma substantialis, sive adveniat alicui jam habenti esse, sive non, dat esse (a) simpliciter hoc secundo modo, sed non primo, scilicet forma accidentalis cuiusque adveniat, dat esse non simpliciter sed secundum quid. Et si quæras unde potest probari quod hac forma dat esse simpliciter, illa non, si de ratione neutrius est dare illud esse, quod immediate recedit a non esse? Respondeo, aut tu quæris de re in se, aut in comparatione ad cognitionem nostram. Si in se, nulla causa est quare ista dat esse simpliciter & illa secundum quid, nisi quia hæc est forma substantialis, & illa accidentalis. Sicut enim nulla est causa quare calidum calefacit quia immediata est; & inter causas immediatas, & effectum non est alia causa media; ita in genere causa formalis hæc est immediata, calor constituit calidum, & anima hominem, & est immediata formæ ad actum formalem. Si autem quæras in comparatione ad cognitionem nostram, de qua videtur procedere argumentum, quare ista opinio destrueret omnem distinctionem inter formam substantialem, & accidentalem quoad nos. Respondeo, Philosophi distinxerunt in formam substantialem, & accidentalem a possessoris, utpote per ista media habere contrarium, & non habere, recipere magis, & minus, & non recipere, secundum eam, posse esse motum, & non esse, & huiusmodi. Sed ad rem breviter dico, unum esse medium, per quod manifestius distinguitur quantum ad cognitionem nostram, quæ forma adveniens enti in actu fit substantialis & quæ accidentalis. Quantum enim proceditur in substantialibus semper posterior est perfectior prioribus. Quando autem venit ad accidentales, sequens est imperfectior ultima præcedens: quæ autem fit perfectior, hoc nobis innoscere non potest nisi a posteriori, & illud est rationale & in se, & in nobis: in se quidem, quia in eodem genere non advenit forma formæ, nisi ut perfectior constituit in illo genere: in alio autem quicquid advenit, scilicet ut accidens imperfectius est quacumque præsupposita forma substantiali. Patet ergo responso ad formam argumentum, quia ista opinio non destruit distinctionem inter formam substantialem, & accidentalem, nec in se (ista enim est immediata, quia hæc est hæc, & illa est illa) nec quantum ad cognitionem nostram per media illa, per quæ postquam cognoscere distinctionem istam, sciunt a posteriori. Nec mirum, si distinguendo hanc formam ab illa secundum intellectum nostrum, oportet ut posterioribus hac forma & illa: quia nec alio modo cognoscimus quasi in aliquo formam substantialem, nisi a posterioribus. Ratio, quæ facit ad aliud membrum, scilicet, quod illa quatuor rationes non concludunt de homine, pro nobis facit: tamen in quantum conclusionem negat, de aliis animatis, potest respondere quod respectu

respectu cuiuscuque animati potest poni, quod habeat duo agentia, vel quasi duo: qualibet enim forma vitæ est excellentior simplicitate quacunque forma mixtionis: & ita quodcumque inducens formam vitæ, oportet esse perfectioris seipso, vel alio, ut præcisè inducit formam mixtionis; & ita licet ab eodem generetur corpus mixtum in planta, vel bruto, & inducatur anima: tamen ibidem est quasi duo agentia, quia habens in se rationem perfectioris, & imperfectioris agentis.

Ad rationes ergo pro prima opinione. Ad primam concedo primam propositionem, quod unius entis unum est esse: sed secunda quod unum esse sequitur tantam unam formam, neganda est, accipiendo esse univociter in maiori, & in minori. Sicut enim eas & unum dividitur in simplex, & compositum: ita esse, & unam esse distinguuntur in essentiale, & tale; ergo esse per se unum non determinat sibi esse simplex præcisè, sicut nec aliquid divinum determinat sibi præcisè alterum dividendum. Illo modo totius compositi est unum esse, & tamen includit multa esse partialia: sicut totum est unum ens, & tamen multas entitates parciales habet. Nescio enim istam fictionem quod esse est quid superveniens essentiae non compositum, si essentia est composita; hoc modo esse totius compositi includit esse omnium partium, quod includit multa esse partialia multarum partium, vel totorum, sicut totum ens est nullis formis includit illas actualitates parciales. Si tamen omnino fiat vis in verbo, concedo quod formale esse totius compositi est principaliter per unam formam, & illa forma est, quæ totum compositum est hoc ens: ista autem ex ultima adveniens omnibus præcedentibus; & hoc modo totum compositum dividitur in duas partes essentielles, in adum proprium, scilicet ultimam formam, quæ est illud quod est, & propriam formam illius actus, quæ includit materiam primam cum omnibus formis præcedentibus. Et illo modo concedo, quod esse illud totum est collectivè ab una forma, quæ dat toti illud, quod est: sed ex hoc non sequitur quod in toto includatur præcisè una forma, vel in toto includatur plures forme, non tanquam specificè constituentes illud compositum, sed tanquam quædam inclusa in potentiali istius compositi. Exemplum huius est in composito ex partibus integrabilibus; quanto enim animatum est perfectius, tanto requirit plura organa, & quodlibet est quod distincta specie per formas substantiales; & tamen ipsum est verius unum, verius, inquam, idem, perfectius, sed non verius unum, idem, indivisibilis. In compositis enim frequentius invenitur cum maiori compositione verior unitas & entitas, quam in partibus cum minori compositione. Ad confirmationem istam adducam de se primo Met. cap. de definitione, capitulum illud non videtur bene exponi, sicut patet in expositione; quam dedit super illud caput: auctoritates autem illæ truncatæ sunt, & nihil ad B. Prima quidem truncata est, quia sequitur; ergo genus non est præter eas, quæ sunt generis species: aut si est quidem, ut materia est; & secunda pars disjunctionis est vera. Unde ad illud secundum membrum subdit exemplum, per

quidam in genere est. Est ergo intentio Philosophi, quod illud quod importatur per genus, est nihil, nisi potentiale respectu specierum 2 & eodem modo illud, quod sequitur, quod finalis differentia est terminus; & definitio: nullo modo potest intelligi, (a) quod tota ratio cu dicitur sit in ultima differentia: tunc enim omnino genus superflueret in definitione: quia sola ultima differentia totam essentiam rei exprimeret. (b) Sed debet intelligi quod collectivè est tota substantia rei, sicut a forma ultima est collectivè tota essentia habentis formam. Eodem enim modo assignat isb hic unitatem definitionis, quomodo dixit de præmissis in *Analegicis*, & quomodo in 8. Met. cap. pauli assignat unitatem rei, quia sicut ibi dicit, quod est duobus constituitur compositum reale, quia hoc autem illud potentia: ita ibi dicit, quod ex duobus conceptibus compositus unus conceptus univocitatis, seu definitivus, quia iste conceptus est potentialis & ille actualis: & sicut ibi actus est principior, quam potentia, & per consequens principalior ratio unitatis, sicut & entitatis, ita & hic: quod conceptus ultimæ differentiæ est conceptus actualior & principalior ratio unitatis definitionis. Quod autem additur ibi, quod in substantiis non est ordo, nihil est ad propositum. Ante enim immediate voluit, quod si est negatio addendo priorem differentiam posteriori, quod pariterone erit negatio & conversio: non enim est ordo talis in substantiis, hoc est, in his, quæ pertinent ad rationem substantialem alicuius sive definitivum, quod alius & alius ordo faciat vel tollat negationem. Quod etiam additur, quod differentia inferior includit superiorem, hoc est manifestè falsum, quia ne impossibile esset per genus proximum & differentiam proximam definire, quia idem his dicitur, scilicet illa differentia superior per se inclusa tam in ratione differentie inferioris quam in ratione generis proximi. Unde, ponendo rationes generis & differentie loco nominum, manifestè apparet negatio, & hæc est intentio Philosophi ibidem, quomodo debet negatio cognosci in definitione, ponendo rationes pro nominibus. Nec etiam potest definitio dari per genus remotum & plures differentias, quia eadem differentia proxima illius generis, diversiva tamen, plures diceret in illis multis differentiis additis generi. Consequens est plane contra Philosophum ibidem, qui dicit, Nihil aliud est in definitione quam primum dictum genus & differentia. Alia vero genera sunt primum, & cum hoc comprehensio differentia: & exemplificat statim, ut animal alacrum, vel animal bipes non alacrum. Similiter autem & si plura dicantur, omnino non differunt per plura aut per pauciora dici. Nult dicere quod nihil aliud est definitio, quam primum genus cum multis differentiis, vel proximum genus & una differentia: quia proximum genus nihil est, nisi genus remotum cum multis differentiis inclusis, & qualibet modus definiendi includeret negationem, si differentia inferior per se includeret superiorem. Quod ergo addit ibi, quod hoc ipse

velit dicere, cum dicit, fixio pedis est quidam pedalitas; hoc non est ad propositum; intelligit enim ibi non de practicatione per se primo modo, qualis intelligitur per ista abstracta: sed quod interior differentia debet per se dividere superiorem inquantum huiusmodi: & hanc divisionem per se inuit per ista abstracta. Et quod sic intelligat, patet ex præcedentibus *istius 6. in privative* enim, quod oportet dividere differentia differentiam, & subdit quomodo intelligit, non dicendo, habentis pedes, aliud alatum, aliud non alatum: sed aliud habens fixos pedes: hæc namque sunt differentie pedum. Et sequitur aliud quod allegatur, *Nam fixio pedis est quidam pedalitas*, hoc est dictum, fixio pedis per se particulari pedalitate, & ideo per se dividit habens pedes: non sic actum alatum. Ex toto ergo illo capitulo si convenienter per totum exponeretur, sicut alibi expostum est, æque haberetur, quod genus nihil est per se in definitione præter rationem differentie: neque quod differentia ultima sit definitio tota, vel indicans totam substantiam reineque quod non est per se ordo in his, que importantur per se per differentias ordinatas: neque quod interior differentia per se includat superiorem: nec breviter aliquid pro unitate forme. Immo vere salvatur totum illud caput ponendo rationem quodlibetivam compositam ex conceptu potenciali, & actuali; & actualem esse principiorum causam unitatis, sicut de ente composito dicendum esset; quantum ad unitatem, ut ipse dicit in 8. lib. c. ult. (a) Ad secundum responsum est, quia æquivocatur de *simpliciter*; & quidem pro primo dicitur esse, nec omni, nec soli forme substantiali convenit dare esse simpliciter, quin si primo advenit quantitas materia, possit dare sibi esse formale primum, licet non primum recedens a non esse: & forma aliqua substantialis potest advenire secundo, & tertio. Sed distinguendo esse simpliciter contra *secundum quid*; sicut primum naturaliter contra secundum naturaliter, sic omnis forma substantialis dat esse simpliciter, & accidentaliter non simpliciter, sed *secundum quid*. Non ergo quartas, si primo, vel secundo adventat ista forma alteni, sed quandoquocumque adveniat, talem actum dat esse trahere, qualis forma est. Sed hæc probationes adductæ de *Physicorum de generatione & motu*, videntur habere difficultatem specialem. Ad primum dico, quod non esse accipiendi pro subiecto generationis, accipitur ibi privative, & est sensus: quod generatur, id est, quod subicitur generationi, caret esse simpliciter: quod autem movetur, hoc est, ut subicitur motui, non caret esse aliquo simpliciter. Et si arguas, ergo nullam formam substantialem habet que dat esse simpliciter, non sequitur, sed est fallacia consequentis: potest enim habere aliquod esse simpliciter modo isto per unam formam substantialem: & tamen carere esse simpliciter, quod nata est alia forma substantialis dare. Aliud vero argumentum de esse in loco, requirit (ut videtur) aliam difficultatem. Tamen de motu locali & alteratio-

nis potest facilliter responderi per idem, quod omne mobile alteratione, vel latatione per aliquam formam præsuppositam illi motui; est in loco: quia quantitas præcedit necessario utrumque istorum motuum: quod autem generatur, hoc est, subicitur generationi, neque per illud per quod subicitur generationi; neque per formam aliquam, quam habet per generationem, per se est in loco: quia et subiectum generationis actu esse habens formam, substantialem, & etiam habens quantitatem aliquam, que est ratio locandi, tamen non habet quantitatem sur et subiectum generationis; quia quantitas non est ratio recipiendi terminum sicuti mutationis: & ita universaliter subicitur generationi, ut est per se subiectum, non includit aliquid, quod sic per se ratio locandi in loco: quia non est nisi tantum substantia, licet enim concomiterentur quantitas, sed illa non est per se aliquid eius, inquantum subicitur generationi (a). Sed si quartas, quomodo illud quod movetur motu augmentationis est in loco. Licet ista dubitatio non sit necessaria ad propositum, tamen respondeo secundum aliquos, quod quantitas, vel quantum præsupponitur in motu augmentationis, & diminutionis; terminus autem quantitatis talis vel talis terminat motum hunc & illum. Sed contra hoc: Nulla quantitas omnino eadem manet in toto motu, & sub utroque termino: subiectum autem manet idem; ergo quantum non est subiectum istius motus.

Et præterea, ista terminatio cuius generis est per se species? si generis Quantitatis, quantitas est; si non, motus ille non erit per se ad quantitatem. Dico ergo, quod sic subiectum alterabile, licet in tota alteratione sit sub qualitate, tamen non est proprie dicendum; quod quale sit subiectum alterationis, quia illa qualitas accidit illi: quod est subiectum alterationis; ita augmentabile, licet semper dum augmentatur, sit quantum; tamen ex quo variatur secundum quantitatem, sicut alterabile secundum qualitatem, & quantitas, non est ratio, nec per se conditio subiecti augmentationis.

Quid ergo est subiectum augmentationis? Dico, quod sicut subiectum per se alterationis est ens in actu secundum formas priores qualitate, non tamen ens in actu secundum qualitate, ita per se subiectum augmentationis est aliquid eius in actu secundum aliquam formam priorem quantitate; non autem per se est ens in actu secundum quantitatem: forma autem prior non est nisi substantialis; ergo per se subiectum augmentationis, & diminutionis non est, nisi substantialis tantum. Quomodo ergo subiectum, quod ibi movetur, est in loco? Respondeo, universaliter cuiuscumque motus subiectum est in loco vel per formam priorem acquisitam in mobili; quod movetur tali motu, vel per ipsam formam secundum quam mobile fuit, vel movetur: & primum membrum verum est de alterato; & lato: secundum quoniam verum est de augmentato, & diminuto; sed quod subicitur generationi, neutro modo est in locis: enim præsupponitur isti mutationi in subiecto aliquid, quod sit ratio locandi; nec illud secundum

quod subiectum fuit, est ratio locandi. Ad tertium de prædicatione dico, quod prima facie non videtur, nisi quod prædicatum acceptum a forma posteriori non dicatur per se de eo, quod accipitur a forma prioris sicut hæc non est per se, homo est albus, vel superficies est colorata: & per hoc non potest plus haberi, nisi quod hæc non est per se, animal est homo. Et si objicias, quod etiam nec e converso; hæc enim non est per se, coloratum est superficies. Respondeo, quod præse accipitur a forma prioris, & quod præse accipitur a forma posteriori, sic se habet, quod neutrum per se includitur in altero, id est non est prædicatio per se, sicut nec e converso: ponendo autem genus accipi a forma prioris, & differentiam a forma posteriori, concludendum est, quod nec e converso per se prædicatur de differentia, nec e converso, quod concedo, sed non sequitur, quod genus non prædicatur per se de specie, quia species, etiam importat differentiam ultimam, tanquam principalem in ratione sua; non tamen præse importat illud, sed eam hoc ratione generis, tanquam de per se conceptu ejus. Esti ulterius objicias, quod nec ista est per se: in eorum coloratum est superficies, ubi tamen non accipitur præse intellectus prioris, & posterioris, ut distinguuntur contra se: sed ut intellectus posterioris includit prius, comparatum ad intellectum prioris secundum se. Respondeo, hoc si verum est, hoc ideo est, quia subiectum illud superficies coloratum non habet conceptum unum per se: & quod in se non est per se unum, non videtur esse alicui per se unum: non sic autem ex alia parte, quia conceptus prioris, & posterioris faciunt conceptum per se unum. Et si quæras, quare magis hæc, quam ibi? Respondeo, sicut querere, quare ex actu & potentia fit unum, nulla est questio ex *8. Met. cap. ult. (8)*. Nam nulla est ratio, nisi quia hoc est per se actus, & illud per se potentia: ita quare ex illo actu, & ista potentia fit per se unum; sive in rebus, sive in conceptibus: non est alia causa, nisi quia hoc est potentiale respectu hujus, & illud actuale: & hujus ulterius nulla est ratio, nisi quia hoc est hoc, & illud est illud; & eodem modo de uno per accidens, quia hoc est hoc, & illud est illud; ideo hoc est actus per accidens, & illud potentiale per accidens; & ideo ex hoc & illo fit unum per accidens; immediata enim est ista, calor constituit calidum, & humanitas hominem, & per consequens calor ens per accidens constituit, & humanitas ens per se; quam ista, calidum calefacit, & tamen secunda est immediata, ejus querere medium est *(a)* indiscriminatum: *4. Met.* Ad quartum dico, quod habet evidentiam bonam secundum opinionem improbatam; frustra enim poneretur corporale alia ab intellectiva, si ipsa includat vegetativam, & sensitivam; & sensitiva & vegetativa includunt corporeitatem; sed secundum aliam viam est facilis responsio. Hic enim est necessitas ponendi plura. Eræ que? illa certe que est ratio universaliter distinguendi hoc ab illo, scilicet contradictio, que est immediata ratio distinguendi plura sub ente; utpote si hoc

hoc & illud recipiant contradictionem in essendo, quia si hoc est, & illud non est, non sunt idem ens in essendo; sic in proposito forma animæ non manet, corpus manet, & ideo universaliter in quolibet animato necesse est ponere illam formam, qua corpus est corpus, aliam ab illa, qua est animalium: non autem loquor de illa, que est corpus hoc est individuum corporis, quod est genus. Nam quodcumque individuum sui forma taliter est corpus, ut corpus est genus, & habens corporeitatem: sed loquor de corpore, ut est altera pars compositi: per hoc enim non est individuum, nec species in genere corporis, nec in genere substantiæ, quod est superius; sed tantummodo per contradictionem. Unde corpus quod est altera pars manens quidem in esse suo proprio sine anima, habet per consequens formam, qua est corpus isto modo, & non habet animam: & ita illa forma necessario est alia ab anima; sed non est aliquid individuum sub genere corporis, nisi tantum per reductionem ut pars; sicut nec anima separata est per se infectus ad substantiam, sed tantum per reductionem.

Contra hoc, dispositio necessaria, vel necessitas non manet absque illo, ad quod dispositio necessaria: sed forma mixtionis est dispositio necessaria ad animam; ergo &c. Et confirmatur specialiter in proposito, quia intellectiva cum sit immortalis, non necessario separatur a materia, nisi quis aliqua forma substantialis, quam requiritur in dispositionem necessariam, separatur: ipsa enim secundum se non habet in materia intellectui sibi repugnans; sed illa necessitas requiritur non potest poni, nisi forma mixtionis: ergo intellectiva sine illa non potest esse, nec separatur illa frange.

Respondeo, aliquæ qualitates consequuntur formam mixtionis, & in aliquo gradu sunt necessariae ad hoc, ut intellectiva maneat, quia quicquid est necessarium ad dispositionem, est etiam necessarium ad formam, & ad quam dispositio: sed bene possunt qualitates esse necessariae simpliciter ad intellectivam, ut informantem, & hoc in gradu perfectionis, quam necessario requiritur ad formam mixti: impossibile enim est formam perfectiorem requirere illud, quod imperitior requiret, & non tantum secundum gradum æqualem, sed secundum gradum perfectiorem: corruptus ergo illis dispositionibus in gradu illo, in quo necessario requiruntur ad intellectivam, non manet intellectiva, & tamen illa alia forma disponens ad eam potest manere, quia non sunt corruptæ, secundum gradum necessarium ad illam formam: sed illa alia etiam non manet in esse perfecto, & quieto, quia qualitates consequentes eam sunt corruptæ secundum gradum, secundum quem consequuntur eam in esse perfecto, & quieto, & ideo nullum corpus admissible habet simpliciter esse perfectum, & quietum, recedente animâ, immo si etiam est in contactu tendentia ad resolutionem sui in elementa. Ad formam ergo argumenti dico, quod illa forma non est dispositio necessaria, vel necessitas ad intellectivam, & licet statim sequatur eam intellectiva in generatione; hoc non est propter necessitatem inter eas, sed quia agens superius habet

passum proportionatum compositum, quia ex materia & forma mixtionis: & quando habet passum proportionatum compositum, statim inducit in illud illam formam, cuius est capax. Et quod etiam addicitur in confirmatione, quod anima intellectiva non habet in materia repugnantiā: dico quod nulli est forma substantialis inordinans materiam, quia illam consequantur, vel ipsa requiritur qualitates consequentes, & in certo gradu, in quo non maneat, nec forma illa informabit materiam: licet ergo intellectiva non habeat propriam repugnantiā ad aliquam formam naturalem: tamen informando materiam requirit qualitates aliquas, & in gradu aliquo perfectio, in quo si non maneat, ipsa non informabit materiam, illa autem sunt qualitates consequentes formam priorem, sed non necessario requiritur ad esse totius prioris in tanto gradu, in quanto requiritur: ad esse intellectivae in materia. Illud patet in exemplo, quia ad animationem ab intellectiva requiritur cor, & hepār determinate calida, cerebrum determinate frigidum, & sic de singularis partibus organicis: tali autem dispositione cessante potest adiacere manere qualitas aliqua, quae fiat cum forma mixta, licet non illa quae requiritur ad esse & ad operationem intellectivae in materia.

Quantum ergo ad istud dubium secundum huius secundi articuli, dico, quod corpus Christi per se includit materiam, & ad minus formam unam mixta, priorem intellectivae, & per istam formam est in actu partiali, & est proximum receptivum animae intellectivae, licet non sit per illam in genere corporis, ut corpus est genus, nisi per reductionem: & in istud compositum (quod tamen per se est pars hominis) sic per se convertio panis, quia totus in totum, & partium in partes; & per consequens haec forma est formalis terminus conversionis, sive forma termini conversionis.

Hec autem manet eadem, sive anima uniatuq; illi, sive non uniatuq; quia haec prior est naturaliter, saltem in informando ipsa anima, & in triduo manet, anima non manente ibi: & in triduo fuisse eadem res huius Sacramenti, si Sacramentum tunc manserit: quia in illo triduo forma corporeitatis non fuit separata a materia sua in Christo, & per consequens haec separata a materia sua, ut in Eucharistia. Sicut enim idem numero fuit res ista secundum se in existentia naturali: ita etiam idem compositum numero, quod est terminus conversionis primus, mansisset semper in Eucharistia. Nec valet in ista identitate salvanda fugere ad identitatem materiae, seu hypostasie; quia contraria possunt inesse eidem identitate materiae, quandoque succedant sibi invicem: & si etiam Verbum assumpsisset lapidem, fuisse lapis idem naturae humane identitate hypostasis.

Ad argumenta. Ad primum, licet panis dicitur collectus ex granis, ita species remaneret, dicitur collecte, quia sunt aliquid ipsius collecti, & ita exponit Augustinus.

Ad secundum, non intelligit, quod vescamur ibi pane remanente, sicut confuevimus uti; sed eo quod quantum ad usum actum eundem habet, equum habet panis: illa autem species eodem modo nutritur quo

quo illa, quorum species sunt. Debet ergo intelligi sua similitudo quo ad hoc, quod aliquibus eodem modo se habentibus, quo ad usum nollunt, sicut panis & vino utimur, sed praesertim in Eucharistia; sicut utimur aqua in Baptismo; sed non quo ad hoc, quod licet remaneat aqua, ita ibi maneat substantia panis; ex parte enim vult oppositum in eodem cap. statim post: *Ipse panis, & vinum transi, alio in corpus, & sanguinem Dei. Si autem malum inquiras, sufficit tibi audire, quoniam per Spiritum sanctum fit.* Et paulo post: *Panis, & vinum, & aqua. & per invocationem & super aduentum Spiritus Sancti supernaturaliter transubstantiantur in corpus Christi, & sanguinem.*

Ad tertium dico, quod species panis & vini ita representant Corpus Christi verum, & mytilicum, sicut panis; quia ita ostendunt in se multa genera, quantum ad illud, secundum quod genera habent rationem sensibilitatis, scilicet ratione accidentium.

Ad aliud, patet ex secundo articulo solutionis questionis, hic enim est transubstantiatio, non quia terminus accipit esse simpliciter, sed quia accipit esse hic. Ad ultimum, patet, quod primus terminus illius conversionis, nec est materia sola, nec materia sub quantitate; quia tunc non esset transubstantiatio, sed transquantitatio: nec materia sub modo quantitativo, nec compositum ex materia, & anima intellectiva: sed compositum est materia & forma quadam priori intellectiva, quae manet eadem realiter cum Christo vivo, & in corpore mortuo, & quae manet, tanquam formae rei primo contractae sub Eucharistia semper, ex quo fuit Eucharistia instituta; ideo non valet.

QUAESTIO IV.

Vtrum panis in conversione in corpus Christi annihiletur.

AD secundum sic proceditur, & arguitur, quod panis in conversione in corpus Christi annihilatur; quia quod praecessit, & nihil ejus manet, annihilatur: panis praesertim, & nihil ejus manet; quia nec materia, nec forma: totum enim totaliter transit, materia scilicet in materiam, & forma in formam; ergo &c.

Secundo sic, Quod nihil est in se, nec in alio, & praesertim aliquid, annihilatur; panis post conversionem nihil est in se, nihil est etiam in Christi Corpore, quia tunc Corpus Christi augetur per conversionem panis in ipsum: illud enim fit majus, in quo est aliud & aliud quantum manens; ergo.

Tertio sic, In transiione partiali forma annihilatur, quia nihil ejus manet: ad minus non distinguitur ista corruptio partis ad annihilationem, nisi quia forma priori manet in potentia materiae; sed in proposito forma panis non manet in potentia susceptivi sui. Potest etiam

a B. haec qualis est dissimilima inter omnes huius libri, & involutissima, ideo spectata.